

42. SPLITSKI SALON

The background of the poster is a vibrant, abstract composition. It features a large, dark green, leafy shape on the right side, resembling a bush or a large flower. To its left, there are several smaller, stylized flowers in shades of purple, red, and teal. The background is a mix of blue and white, with a red border at the top and bottom.

Regeneracija

21/09 — 15/11/2024

Sadržaj

4	ANA BRATIĆ
<i>Regeneracija kroz suvremene umjetničke prakse: 42. Splitski salon kao platforma dijaloga i društvene refleksije</i>	42	IVANA PAPIĆ + KRATER
<i>Split 2124. — spekulativna fikcija o pajasenu</i>
6	JASMINA ŠARIĆ
<i>Regeneracija</i>	53	KRATER
<i>Feral plants as agents of regeneration — creative practices for local communities</i>
8	PETRA ŠARIN
<i>Regeneracija humanosti: O remetilačkom znanju, dalekom vapaju i prstohvatu brige</i>	61	MARIETA VULIĆ
<i>Izvan sebe</i>
12	MULTIMEDIJALNI KULTURNI CENTAR
21/9 — 10/10/2024	64	MARIANA BUCAT
<i>ARTiST NOW</i>
30	SALON GALIĆ
14/10 — 14/11/2024	68	PAVLE MIJUCA
<i>Bella Vista Split</i>
39	LANA STOJICEVIĆ
<i>cōnservāns</i>	72	UDRUGA KVART
<i>Auris Elephanti</i>
		76	NICK TOBIER
<i>Red Crossing</i>
		82	NELI RUŽIĆ
<i>Prekasno je za odustajanje</i>
		86	BIOGRAFIJE AUTORA I AUTORICA
		92	IMPRESSUM

Regeneracija kroz suvremene umjetničke prakse: 42. Splitski salon kao platforma dijaloga i društvene refleksije

42. Splitski salon pod nazivom *Regeneracija*, organiziran od strane Hrvatske udruge likovnih umjetnika Split (HULU Split), predstavlja ključni dvogodišnji događaj u području vizualnih umjetnosti u Hrvatskoj s ciljem promocije suvremenih umjetničkih praksi i poticanja dijaloga između umjetnika i publike. Tradicija Splitskog salona traje više od pet desetljeća, obuhvaćajući razne medije i naglašavajući interakciju između umjetnosti i društvenih tema.

Ovogodišnji Splitski salon posebno je naglasio aktivno uključivanje lokalne zajednice kroz edukativne i diskurzivne aktivnosti, odgovarajući na suvremene izazove i potrebe društva. Ova odluka rezultirala je velikim brojem prijava, što ukazuje na rastući interes mladih umjetnika za sudjelovanje u ovom značajnom kulturnom događaju. Prijavljeni radovi dolaze iz različitih dijelova Hrvatske i inozemstva, dodatno obogaćujući umjetnički dijalog.

42. Splitski salon se održao kroz dva izložbena segmenta: jedan u Salonu Galić, a drugi u Multimedijalnom kulturnom centru Split (MKC). Ova struktura omogućila je širok spektar tema i pristupa. Svaki rad prošao je proces žiriranja, čime su odabrani radovi rezonirali s tematikom ovogodišnjeg Salona ujedno prikazujući suvremene umjetničke tendencije.

Osim izložbenih segmenata, 42. Splitski salon je obogaćen brojnim popratnim aktivnostima, uključujući rasprave, radionice i performanse. Ove aktivnosti dodatno naglašavaju ulogu Splitskog salona kao platforme za promicanje dijaloga unutar zajednice,

potičući posjetitelje na aktivno sudjelovanje i refleksiju o temama. Time Splitski salon ne predstavlja samo umjetnost, već i šire razumijevanje kulturnih i društvenih konteksta.

Značajna karakteristika ovogodišnjeg Splitskog salona je raznolikost pristupa i izraza. Ove godine zabilježen je iznimno veliki broj kvalitetnih radova, što odražava napore u osnaživanju različitih perspektiva i doprinosi raznolikosti umjetničkog izražavanja, stvarajući prostor za nove ideje i pristupe.

42. Splitski salon *Regeneracija* stoga ne predstavlja samo izložbu umjetničkih radova, već i platformu za afirmaciju mladih umjetnika, omogućujući im istraživanje i komentiranje suvremenih društvenih, ekoloških i kulturnih tema. Splitski salon dodatno učvršćuje svoju važnost u lokalnom i širem kulturnom kontekstu, pružajući prostor za kreativno izražavanje i kritičko promišljanje, nastavljajući tradiciju usmjerenu na inovativnost i društveni angažman.

Regeneracija

Već neko vrijeme živimo u takozvanom post—covid dobu koje s jedne strane označava suočavanje s posljedicama pandemije, kako onim psiho—fizičkim tako i socio—ekonomskim. Paralelno, klimatske promjene, globalna ekonomska i politička kriza te ubrzani razvoj umjetne inteligencije samo su neki od aktualnih izazova s kojima se suočavamo na globalnoj razini. Na onoj lokalnoj, pak, svjedočili smo promjenama na političkoj razini u velikim gradovima, prividnu europeizaciju države (ulazak u Schengen i eurozonu), a istovremeno rastuću nacionalizaciju, porast nasilja na svakodnevnoj bazi, inflaciju, posljedice masovnog turizma s kojima se susreće i Split. S druge strane, post—covid doba nosi nepobitnu tendenciju za osvještavanjem, zadržavanjem stečenih dobrih navika, učenjem iz grešaka, prilikom za novi početak, za obnovu. Ovo stanje polazišna je točka za koncept Salona kojem cilj nije bio preslikavati trenutnu situaciju i na taj način obilježavati trenutak u kojem živimo, već *davati nadu, mogućnost — oslikavati potencijalne (bliske) budućnosti*.

U biologiji, pojam regeneracija odnosi se na obnavljanje dijelova organa ili tkiva nekog organizma koji su se istrošili, izgubili ili ozljedom uništili. Ovakav proces obnavljanja stanice, organizme i ekosustave čini otpornima na prirodne fluktuacije ili događaje koji uzrokuju poremećaje ili nanose štetu. Regeneracija nije nužno istovjetna reperaciji, koja se prvenstveno odnosi na traumu, nešto u potpunosti oštećeno, čemu je potrebna obnova. Ona može biti i kontinuirani proces održavanja, obnavljanje istrošenih stanica, tkiva ili organa tijekom normalnog života organizma.

S obzirom na navedenu definiciju, jasno je da se pojam može primijeniti i na druge aspekte ne nužno vezane uz biologiju. Regeneracija je stoga svojevrsna metafora koja se u ovom konceptu primjenjuje na *ljudsko tijelo, prirodu, ali i urbano i društveno tkivo*.

Regeneracija se definira kao *obnova, oživljavanje, revitalizacija ili transformacija mjesta ili zajednice*. Urbana regeneracija je već ustaljen termin, a uključuje ulaganje javnog novca ili privatnog

financiranja u područja kojima je potrebno trajno poboljšanje. U društvenom smislu, pojam se odnosi na transformativne procese koji, putem institucionalnih rješenja koja utjelovljuju suradnju i uključivanje, razvijaju mogućnosti i sposobnosti za slabije kategorije, a transversalno za društvo u cjelini.

Ljudsko tijelo također ima sposobnost regeneracije. U recentnim medicinskim istraživanjima važno mjesto zauzimaju pojmovi poput neurogeneze — procesa stvaranja novih neurona u mozgu, koji se događa tijekom čitavog života te epigenetike — promjenama ekspresije gena. Ukratko, postoje tvrdnje da promjenom okolnosti možemo utjecati na ekspresiju gena.

Ja sam ja i moje okolnosti, još je početkom 20. stoljeća tvrdio španjolski filozof José Ortega y Gasset, *i ako se ne pobrinem za njih, neću spasiti ni sebe*. Živjeti znači djelovati u svijetu, a okruženje kojega smo dio utječe istovremeno i na nas, u stalnom smo suodnosu. Zato je važno kreirati pozitivno, inspirativno ozračje u kojem možemo oblikovati naše okolnosti, jer smo sami njihovi akteri. Stoga su neka od pitanja na koja su umjetnici i umjetnice bili pozvani da odgovore bila:

Na koje sve načine možemo revitalizirati postojeća i kreirati nova okruženja? Kako se možemo suočiti s traumom i nadići ju? Trebamo li se okrenuti nekim novim društvenim uređenjima? Kakve politike su nam pri tome potrebne? Što je ostalo od ljudstva i kakav nas suživot s umjetnom inteligencijom očekuje?

Regeneracija je i proces i rezultat.¹ Kod Donne Haraway, *regeneracija* je jedan od ključnih pojmova postkolonijalne misli. Prema njoj, svi mi nosimo duboke povrede i potrebna nam je regeneracija, a ne ponovno stvaranje. Budućnost je također potrebno regenerirati, bez da je reproduciramo.

Stoga, potrebno je zamišljati — bilo da učimo iz prošlosti ili se odlučujemo za aktualizaciju i (makar i bolno) suočavamo s onim što nam je dano. Potrebno je aklamirati *poetski stav*², budući da je on odgovor — smirenost u kojoj istražujemo odgovore na sve, potaknuti ne čuđenjem nastalim iz neznanja, već našim ljudskim interesom i željom da znamo, razumijemo, dijelimo, izražavamo se. 42. Splitski salon u tom smislu postavljen je kao platforma za afirmaciju umjetničkih stavova koji se usuđuju promišljati pozitivne promjene, ali i izlaženje umjetnosti iz ustaljenih zona komfora.

1 Palermo, Luca. “The role of art in urban gentrification and regeneration: aesthetic, social and economic developments.” *Il Capitale culturale: Studies on the Value of Cultural Heritage*, Vol. 10, 2014.

2 Termin i njegovo objašnjenje dolazi od španjolske filozofkinje Marije Zambrano: filozofski stav dolazi od postavljanja pitanja, a poetski stav daje značenje.

Regeneracija humanosti: O remetilačkom znanju, dalekom vapaju i prstohvatu brige

*Brojni su uzroci smrti,
a jedan od njih je i da oboliš od života.*

MAHMUD DERVIŠ

U svibnju prošle godine GLORIJA LIZDE, dobitnica Nagrade Radoslav Putar, boravi na rezidenciji u New Yorku. Istog je mjeseca tridesetogodišnjeg crnca i beskućnika, Jordana Neelya, lokalno poznatog kao imitatora Michaela Jacksona, u podzemnoj željeznici do smrti gušio bijeli mladić, bivši marinac. Nakon serije protesta koji su adresirali demoniziranje beskućnika, rasizam i dvostruke standarde kod procesuiranja zločina, ispričana je i šira priča o Neelyevoj teškoj obiteljskoj povijesti uslijed koje je razvio niz dijagnoza, posttraumatski stresni poremećaj, depresiju i shizofreniju. Kreveta, odnosno podrške, u sustavu za njega nije bilo. Država New York broji oko 7 500 kreveta u psihijatrijskim ustanovama na svojih dvadeset milijuna stanovnika. Polazeći od društvenih anomalija poput kriminalizacije ljudi oboljelih od mentalnih bolesti i disbalansa resursa, Lizde radom *Krevet za Jordana Neelya* u međuvremenu donosi nacrt mogućeg kreveta, jednog od brojnih koji nedostaju. Simboličnom gestom putem trideset šest cijanotipija umjetnica upućuje kritiku i prijedlog vladajućim strukturama, istovremeno ispisujući posvetu Neelyu, čiji su život i borba postali vidljivi pošto ga je sustav napustio. U Hrvatskoj je dostupno oko 3 700 kreveta. Ipak, naoko bolji razmjer ne odgovara stvarnoj potrebi boljućeg društva obilježenog ratnom i obiteljskom transgeneracijskom traumom, koje spomenute kompleksnosti tretira retradicionizacijom, proliferacijom nacionalističke retorike, imperativom militarizacije i obveznog vojnog roka.

U listopadu prošle godine započinje genocid u Gazi. U listopadu prošle godine nastavlja se okupacija i istrebljenje u Gazi. Ponovno se gromoglasno čuju vapaji Palestinki i Palestinaca, uzvici za slobodom i povratom sukcesivno otimanog teritorija posljednjih sedamdeset godina. Nova iteracija nasilja, „masakri pred kamionima humanitarne pomoći, u izbjegličkim šatorima koji plutaju po lokvama u blatu, i selima na sjeveru Palestine, ponavljaju se iz dana u dan. Roditelji skupljaju ostatke svoje djece u plastične vreće i mjere ih u kilogramima”, pišu Bužinkić i Lulić.¹ Preglasni da se ne čuju, dovoljno daleko da se ne vide, vapaji palestinskog naroda negdje *Iza horizonta*. Istoimeni video rad TONIJA MEŠTROVIĆA podsjeća na slojevitost informacija upisanih u (pokretnu) sliku na primjeru aktualnog rata. Odabir medija može se tumačiti kao simbolično upozorenje o dokumentaciji okupacijskog nasilja u suvremenom digitalnom dobu. Ispuštanjem, odnosno dodavanjem komponenata radu, prizor laganog ljeskanja mora na mjestu gdje prestaje Europa umjetnik nadograđuje zvukom propalestinskog prosvjeda, naglašavajući selektivni pogled zapadnog svijeta, prevalenciju krupnog kapitala i njegovih tekućih kolonijalnih projekata.

Teme su to koje već obrađuje knjiga objavljena 1867., ispisana na preko tisuću stranica, Marxov *Kapital* — i danas jednako relevantan alat za razumijevanje historijata kapitalističkog načina proizvodnje i ogoljivanje unutarnjih procesa i dinamika kojima se proizvodni i društveni odnosi uspostavljaju i reproduciraju. Velika, teška i zahtjevana, kako za čitanje, tako i za probavljanje, ostaje rezervirana za rijetke entuzijaste. Uхватiti se u koštac s teorijskim tekstom tog kalibra postaje posebno izazovno u doba galopirajućeg kapitalizma, hiperprodukcije sadržaja, uz zahtjev za još bržu konzumaciju. Umjetnička knjiga *I'll Get Around to it Someday* doskače tom problemu tako što autor MIHAEL FRANČIĆ, ironično, na jednakom broju stranica, donosi kratke opise, interpretacije i prikaze *Kapitala* koje je pronašao na internetu:

„Now, let's be real: Das Kapital is totally one of those books more people talk about than have actually read it. We mean, let's face it – the text isn't exactly exciting, and most normal people will probably fall asleep by page one million. But this baby is a landmark in the history of thought, and it inspired musical and a manga comic. But if you brave the original version of Das Kapital, you'll know what politicians are referring to when they accuse each other of being communists – even if they don't. [...] There are all sorts of questions surrounding your current or future daily grind, if you stop to think about it. What is money, anyway? Why's

¹ Bužinkić, Emina i Lulić, Josipa. »Povratak političkog – nada, imaginacija, solidarnost«. *GSG Časopis za suvremena umjetnička i društvena zbivanja* (2024). URL: <https://gsg.hr/novosti/povratak-politickog-nada-imaginacija-solidarnost/> (pregledano 14. listopada 2024.)

your boss always telling you to hurry up? Why do you have to show up at nine and only get to go home at five – why not four? That would give you a whole extra hour to watch YouTube – or, if you listen to Marx, to foment revolution.”²

Koristeći se kratkim i jednostavnim formama Frančić naglašava suvremenu disperziju fokusa, uplošnjavanje analitičkog i kritičkog potencijala uslijed aktualne tendencije za brzim, lakim i linearnim informacijama koje stvaraju privid ovladavanja sadržajem, što se može odrediti kao *umirujuće znanje* (eng. comforting knowledge).

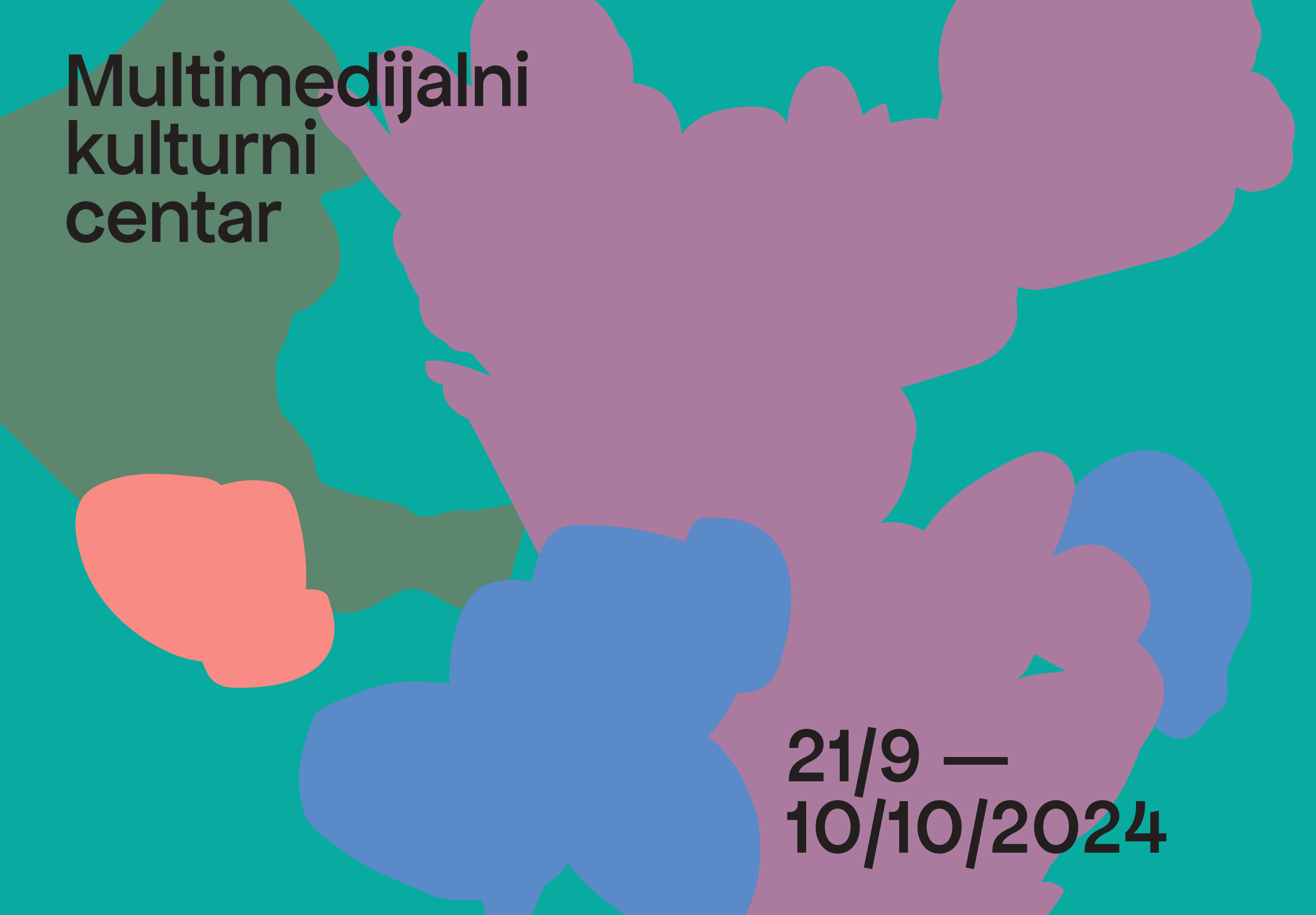
Znanje je to suprotno onome koje obrađuje umjetničko—istraživački projekt *Što ako crna rupa nije zapravo crna iznutra*. Multimedijски umjetnik PETAR VRANJKOVIĆ propituje sigurnost, odnosno spekulativnost informacija i znanja u prirodoslovnim i drugim znanostima, u egzaktnom, ali i egzistencijalnom smislu. Uzimajući crnu rupu kao inspiraciju i metaforu, gradi nekoliko paralelnih narativa u dugom i sporom dvanaestominutnom videu u kojem se ne događa *ništa*. „Inherentna beznadnost crne rupe čini je idealnim početkom promišljanja o drugom i drugačijem, o višestrukosti, o neznanju i tišini koja prati nedostatak sigurnog odgovora“,³ piše umjetnik koji je položio glavu na hladni mramorni pod i razmišlja. Ako uzmemo da su egzistencijalni umor i razmišljanje oku nevidljivi procesi, onda se doista ne događa *ništa*, dok se ispod površine isprepliću kontradikcije ljudskog života i spoznaje. Upravo takvo promišljanje, znanje i učenje, koje rezultira propitivanjem, stanjem emocionalne nelagode ili dezorijentiranosti, i koje poziva na promjene, Kumashiro naziva *remetilačkim znanjem* (eng. troubling knowledge). Karakterizira ga nelagoda, problematiziranje i kritičko preispitivanje postojećeg znanja te njegovih upotreba i učinaka.⁴

Meštrovićevo more je mirno i okupano suncem. Krevet Glorije Lizde je prazan. Korice Frančićeve *Kapitala* izgledaju uobičajeno, a kod Vranjkovića vrijeme teče sporo i ne događa se mnogo. Naoko se ne proizvodi ništa, no upravo u toj ulaštenoj praznini i perfidnoj normalnosti leži kritika izmicanja odgovornosti, odnosno potencijal za regeneraciju humanosti.

2 Frančić, Mihael. *I'll Get Around to it Someday*, umjetnička knjiga, 2024., str. 135—136.

3 Vranjković, Petar. *Što ako crna rupa nije zapravo crna iznutra*, diplomski rad, Akademija likovnih umjetnosti, Sveučilište u Zagrebu, 2023., str. 9.

4 Kumashiro, Kevin K. *Against Common Sense: Teaching and Learning Towards Social Justice*. New York: Routledge, 2004. Vidi i: Donahue, Christiane. »Writing and Global Transfer Narratives: Situating the Knowledge Transformation Conversation«, U: *Critical Transitions: Writing and the Question of Transfer*, (ur.) Chris M. Anson i Jessie L. Moore, Anderson, SC: Parlor Press – WAC Clearinghouse, 2017., str. 107—136.

**Multimedijalni
kulturni
centar**

**21/9 —
10/10/2024**

TONI MEŠTROVIĆ

Iza horizonta

21/9 — 10/10/2024

JEDNOKANALNI VIDEO,
STEREO ZVUK,
2'09" LOOP,
2024.

Video slika prikazuje pogled prema horizontu s promenade Limassola. Naizgled lijepi prizor ne prikazuje što se nalazi iza. Zvučna slika prikazuje propalestinske demonstracije u Limassolu na Cipru 375 kilometara udaljenom od Gaze koja se nalazi iza horizonta. Skriveno od pogleda, kao da se ništa ne događa, zapadni svijet šuti.

MIHAEL FRANČIĆ

I'll get around to it someday

UMJETNIČKA KNJIGA,
23.8×17 CM,
2024.

Rad kritizira kapitalistički sustav i njegovu težnju za brzim i jednostavnim konzumiranjem informacija, koristeći format Marxovog Kapitala kao temelj, no zamjenjujući izvorni tekst sažecima i interpretacijama pronađenima na internetu. Ovaj pristup naglašava kako kapitalistički zahtjev za stalnim rastom profita dovodi do sve zahtjevnijih poslova, ostavljajući ljudima manje vremena za intelektualno ispunjavajuće aktivnosti. Kao rezultat toga, postoji pritisak da sadržaj, osobito na internetu i mobilnim uređajima, bude kratak i lako probavljiv, stvarajući privid zadovoljstva. Frančić je odabrao Marxov Kapital ne samo zbog toga što se radi o temeljnom marksističkom tekstu koji se suprotstavlja kapitalističkom *statusu quo*, već i zbog njegove znatne duljine i složenosti.

Pojednostavljivanjem ovog kritičkog socijalističkog djela i filtriranjem kroz razne perspektive, kapitalizam ga pretvara u još jedan komad sadržaja za konzumaciju, čime demonstrira svoju sposobnost asimilacije i neutralizacije kritike. Naslov umjetničke knjige odražava Frančićev osobni sukob sa socijalističkom teorijom: iako vjeruje u njezine ideale socijalne i ekonomske jednakosti, on se, poput mnogih drugih, nalazi zarobljen u kapitalističkom ciklusu brze i često površne konzumacije sadržaja. Suprotno tome, bavljenje kompleksnim tekstovima poput Kapitala zahtijeva značajnu posvećenost i strast.

42. SPLITSKI SALON

Regeneracija

PETAR VRANJKOVIĆ

Što ako crna rupa nije zapravo crna iznutra

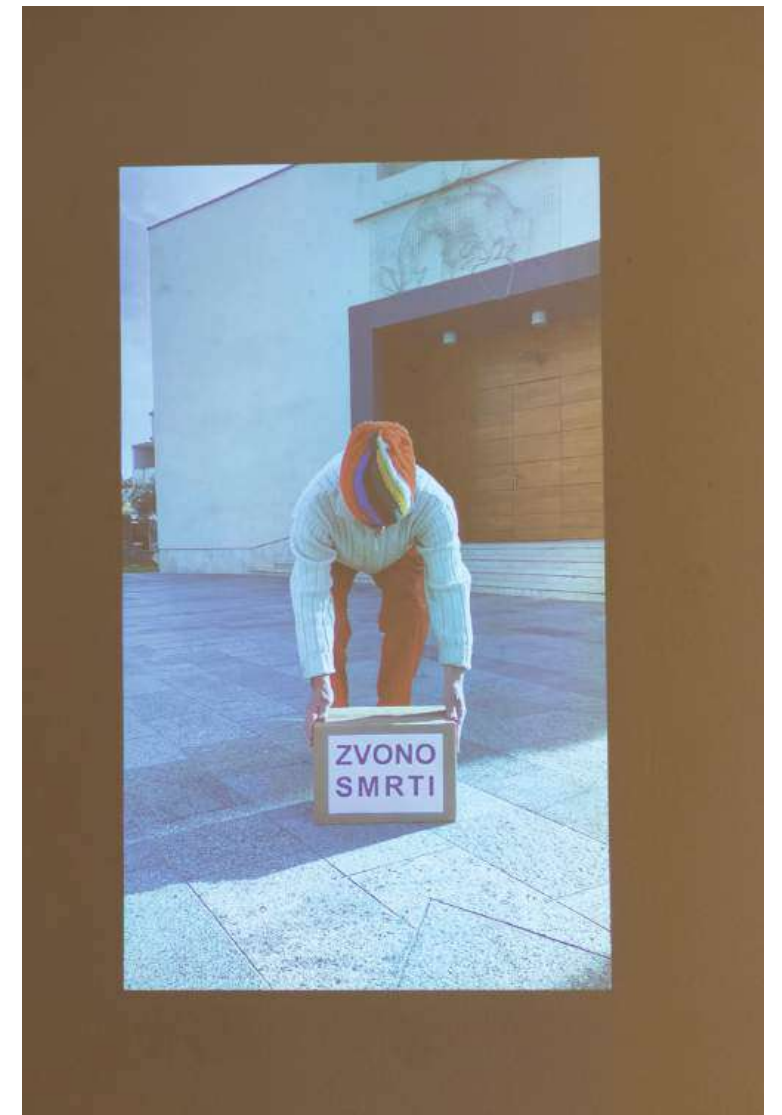
VIDEO,
11'57",
2023.

Dok protagonist leži na tlu u kontinuirano statičnom kadru — gotovo nepomično, paraliziran mješavinom fizičke iscrpljenosti i egzistencijalnog umora — i nudi nam da promatramo njegove izraze lica, slušamo neprekidno brujanje pozadinskog "kozmosa", pratimo njegove misli u slobodnom toku svijesti. Okosnica rada je crna rupa — metaforički prikaz raznih spekulacija. Rad poziva na razmatranje dualnosti spekulacije kao umjetničkog alata, načina bijega od zamorne svakodnevnice i sredstva aktivnog neposluha protiv ustaljenog; alat razmišljanja lišen tereta produktivnosti. Jesu li ove speku-

lacije, teorije bez temelja, produkt umjetnikove mašte i očaja ili spektar stvarnih, neistraženih mogućnosti? Poetičan pristup temi ukorijenjen u domeni fizike omogućuje umjetniku da zaroni duboko u opskurno, u paradokse između poznatog i nepoznatog, dovodeći u pitanje sigurnost znanja.

MILAN BRKIĆ

Zvono smrti

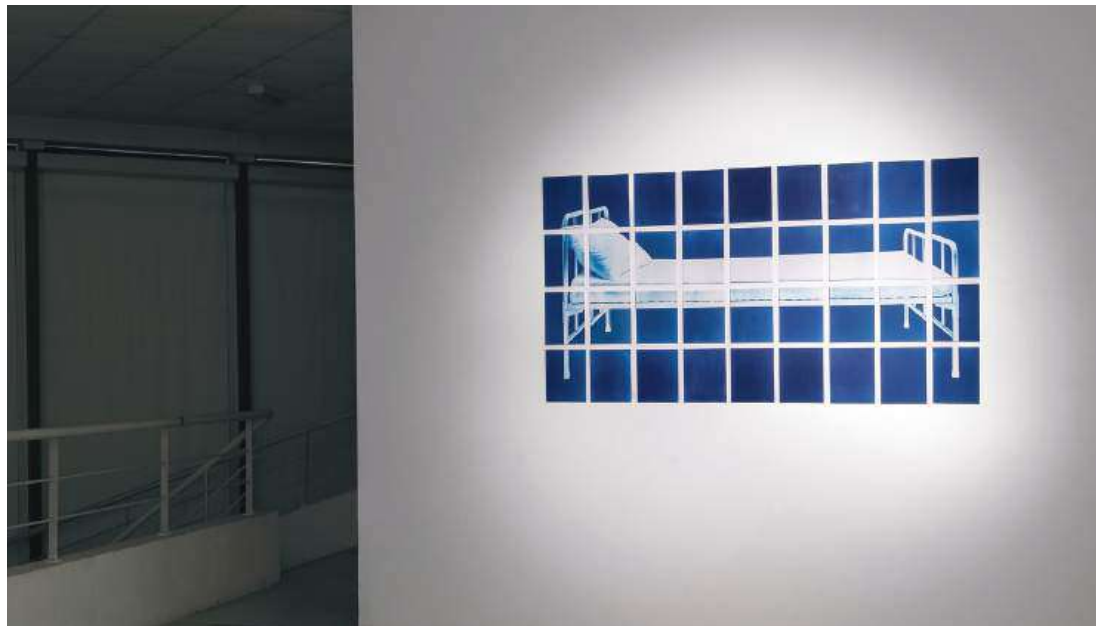
VIDEO PERFORMANS,
23.8×17 CM,
2024.

“Živim u Kvartu Trstenik Split, koji je crkveno i liturgijski trostruko opkoljen. Tu su: Franjevački klerikat, Crkva sv. Josipa (Mertojak), crkva Ivana Krstitelja ispred koje sam izveo svoj rad. Ta crkva je čak izgradila ogroman zvonik, čije automatizirano zvono proizvodi buku razorne snage. To zvonjenje nije zakonski regulirano pa su stanovnici kvarta prepušteni na nemilost župnika, koji zloupotrebljava zvona pretjerano jakim zvukom (decibelima). Najtraumatičnije za mene je oglašavanje vremena rano ujutro, pogotovo noću. Noću ostajem bez sna, nesanica, umor, depresija. Želim postići: ukidanje oglašavanja vremena,

utišavanje vjerskih zvonjava na razinu neškodljivu za zdravlje ljudi, ptica i drugih živih bića. Rješenje: komunikacija sa župnikom, biskupom, a ako ne ide, pismo Vatikanu.”

GLORIJA LIZDE

Krevet za Jordana Neelya

36 PAPIRA (20×25 CM)
UKUPNA VELIČINA INSTALACIJE:
CCA 200×130 CM,
2023.

Fotografska instalacija *Krevet za Jordana Neelya* bavi se odnosom sustava prema pojedincu kroz prijedlog nacрта za krevet, jednog od tisuću koji nedostaju u newyorškom psihijatrijskom sistemu. Napravljen od trideset šest cijanotipija, rad prikazuje fragmentirani bolnički krevet u prirodnoj veličini. Rad je posveta Jordanu Neelyu, mladom crncu, beskućniku koji je bolovao od shizofrenije, a kojeg je u podzemnoj željeznici u New Yorku usmrtio bivši marinac. U sjećanje na Neelya, ovaj zamišljeni krevet materijaliziran u formi *blueprinta* stoji kao podsjetnik na nedostatke u sustavu i manjak skrbi za one koji su na margini.

BORIS ŠITUM

Ruža crvena

6 FOTOGRAFIJA (DIGITALNI PRINT NA FOREX),
30×42 CM,
2023./2024.

“Kad sam je prvi put ugledao, sablaznuo sam se. Već desetak godina kupam se na ovoj plaži nadomak Splita. Nekako sam se udomaćio, baš... Prošlo ljeto doživio sam “satori”. Na ovu apsurdnu građevinu postavljam ploču s natpisom (stihove Tonča Petrasova Marovića) simulirajući jedan od blokova. Više nisam objektivan.”

In Vitro II

DRVO, TEHNIČKA GUMA,
55×70×25 CM,
2024.

*Društvo hipoksije:
dah i klimatizacija*

Kroz djelo *In Vitro II* analiziran je pojam klimatizacije stambenih prostora u simboličkom kontekstu ljudskog disanja. Element rashladnog stroja (motiv korišten u ovom radu) koji nerijetko susrećemo kao konstituent suvremenog urbanizma nije samo ukazatelj represivne inflacije mjesta i prostora društva, već i amblem potrebe današnjeg subjekta za adaptacijom, latentnim izoliranjem ili pak preživljavanjem (situacija koje su mu uvelike prinuđene). Stoga autor stiliziranu vanjsku jedinicu ne povezuje isključivo s turistifikacijom prostora kojoj danas svjedočimo. Pored toga, za njega postoji i drugačiji antropološki diskurs — jedan vezan uz prilagodbu čovjekova tijela na dotični stroj. Rad *In Vitro II* estetizirani je objekt minimalističke estetike prezentiran sukladno onome što indirektno nagoviješćuje, čega je stanoviti *indeks* — promjene načina življenja, suočavanja s opasnošću neimaštine, „neskladnog stadija čovjekova disanja“. Američki kulturni antropolog Ernest Becker postulira da svaka društvena mijena (revolucija, rekapitulacija, dispozicija, relokacija) proizlazi iz straha od smrti. Svi smo nazočni na „pozornici“ repetitivnog prilagođavanja recentim sustavima ne bi li održali simboličku ulogu „heroja“, ali i zadržali „mit o herojskom“, te, konačno, izbjegli neminovan kraj.¹ Iako Becker izričito naglašava psihološke aspekte čovjekova odnosa sa smrću (prvenstveno proučavajući neuroze i depresivne epizode, ali oslanjajući se i na pojam kreativnosti), mogli bismo posuditi njegov model mišljenja pa ga povezati s pitanjem o uređenju življenja *ergo* povećavanju ili smanjivanju topline zraka, uzdisaju/izdisaju. Jednako važnu tezu o disanju pronalazimo i u teoriji Luce Irigaray zasnovane upravo na našem odnosu s atmosferom; dahom kao prediktorom „buđenja“, prisvajanja kvaliteta prirode, njezine polivalentnosti te, posljedično, razumijevanja diskursa ljudske civilizacije. Za Irigaray vraćanje dahu (vjetru,

eteričnom — fluidnoj *pneum*) predstavlja bolji put ka etičkom životu te dokidanje problema evidentnih kod zapadnjačke epistemološke tradicije.² Valja naglasiti da dah, prema Luce Irigaray, nije samo nevidljivi pokretač ljudske fiziologije, već akt prisvajanja razlika ljudskog/životinjskog, ženskog/mušskog, zapadnog/istočnog koji oplemenjuje analizu zbilje i prirode, time dovodeći do boljeg valoriziranja ekoloških „diagrama“ o kojima ljudsko društvo ovisi. Ono najvažnije za koncepciju rada *In Vitro II* jest upravo ovaj pojam disanja. Suživot organizama u određenim zajednicama ili korespondencija dvaju skupina živih bića u prirodi, pa onda i svih bića i prirode, prvenstveno polazi od respiratornih funkcija, a danas, po svemu sudeći, spomenute su funkcije artikulirane kroz intrigantan sistem socio-ekonomskih, ekoloških i političkih paradigmi. Disanje u kontekstu suvremenih tehnologija i biopolitika³ uvelike je suspregnuto posebice ukoliko promotrimo prostorne uvjete za zrak, pulmološke bolesti, atmosfersku saturaciju ispušnim plinovima (CO²) ili neprikladne standarde življenja. Stoga sumirati navedene paradigme pod motiv vanjske jedinice klimatizacijskog uređaja (kao izvjesnog simbola) — stroja čiji sastav filtrira zrak, moderira respiraciju — primarno je stajalište zauzeto s radom *In Vitro II*.

Dah jest sinonim za život, propitivajući ga polazimo od ključa za animaciju tijela, znaka *ankh* starog Egipta, no završavamo u puno složenijem području svijesti o njemu. Naime, više nije dostatno pripisivati ga isključivo refleksu začetka života (prvog impulsa kretanja bića); dah postaje složeni indikator „pneumatske kulture“ — čežnje za „demokratizacijom dubokog uzdisaja“. Koliko su potom strah i neuroza ili dijalektika čovjeka i atmosfere produkti oscilacija unutar suvremenog mjesta za život te što ostaje nakon svakodnevnog „kontrahcije“ urbanih prostora? Zbog čega baš tako trenutno dišem?

- 1 Ernest Becker, *The Denial of Death*, Free Press, Simon & Schuster, New York, 1973., str. 26—48.
- 2 Lenart Škof, Emily A. Holmes, *Breathing with Luce Irigaray*, Bloomsbury; London, New Delhi, New York, Sydney, 2013., str. 125.
- 3 Naziv biopolitika prvi upotrebljava Michel Foucault. Odnosi se na organiziranu moć institucija nad životom uopće, i to znanstveno-tehnološkim reguliranjem znanja kao novoga oblika državnoga nadzora, odnosno represijom nad životom državljana. Vidi: Michel Foucault, *The Birth of Biopolitics, Lectures at the Collège de France, 1978.* — 79., Éditions de Seuil/Gallimard: Naissance de la Biopolitique: Cours au Collège de France, 1978.—1979., str. 336.

Betoniziraj!

DIGITALNA INTERAKTIVNA MAPA (print na mesh),
330×200 CM,
2021. — 2023.

“*Betoniziraj!*” je rad iz ciklusa radova “Full of new beginnings” u kojem se bavim utjecajem turizma na prostorno planiranje na području grada Splita. Ime potječe od službene kampanje Hrvatske turističke zajednice (HTZ) za turističku sezonu 2021. godine. Ciklus se oslanja na upotrebu dva važna kolokvijalna izraza: apartmanizacija, termin koji se koristi za uništavanje obalnih područja prekomjernom izgradnjom sekundarnih rezidencija (apartmana) i betonizacija, koja se odnosi na sve veću prisutnost betonskih objekata. Protagonist ovoga ciklusa je Duje, macho figura investitora koji utjelovljuje sveopću problematiku urbanističkog planiranja u dalmatinskom priobalju.

U radu *Betoniziraj!* predstavljen je distopijski prikaz plaže Žnjan u Splitu koja je u potpunosti izbetonirana i apartmanizirana. Duje, zbog svog utjecaja uspijeva dobiti sve potrebne građevinske dozvole, pa diljem Žnjana otvara različite objekte i gradilišta. Zbog toga plažu Žnjan promatram kao višeslojno igralište na kojem se miješanjem različitih arhitektonskih tipologija stvaraju tenzije, sukob i kaos. Taj prostor postaje platforma za slobodnu, parazitsku, beskompromisnu gradnju koja se naglo širi. Takvu arhitekturu odlikuju karakteristike suvre-

mene apartmanske gradnje poput mediteranskog crijepa, pvc stolarije i nedovršenih fasada. Dominirajuću tipologiju predstavljaju obiteljske kuće, nelegalno izgrađeni objekti bizarnog izgleda koji funkcioniraju kao hibrid stambenih i turističkih namjena. Takvi parazitirajući arhitektonski objekti prožimaju dijalektiku dvaju različitih scenarija — iznajmljivanja apartmana tijekom turističke sezone, kada ovi stambeni objekti postaju sekundarne rezidencije i scenarija u kojem oni služe za stanovanje lokalne populacije. Proveo sam istraživanje i koristeći se stvarnim zemljopisnim podacima područja Žnjana, definirao sam površinu od 1 km², te ju projicirao i ilustrirao u izometriji. Izometrijskom projekcijom pozivam se na arhitektonske i urbanističke planove, te proces planiranja, čime propitkujem djelotvornost i aktualnost takvih praksi danas.

Rad se počeo razvijati 2021. godine u obliku digitalne interaktivne mape koja se može zoomirati do najsitnijih detalja, no u 2023. poprima novi oblik i postaje mrežasti banner, poput onih koji se koriste kao reklamni materijal na ogradama građevinskih zemljišta.”

Propositum suggestum in mari Adriatico

KOMBINIRANA TEHNIKA NA PAPIRU,
29.7×800 CM,
2024.

Rad predstavlja pragmatično-poetska, arhitektonsko-umjetnička rješenja na pitanje daljnjeg života 17 plinskih platformi sjevernog Jadrana Republike Hrvatske nakon njihovog neizbježnog skorašnjeg povlačenja iz službe. Rad je predstavljen kao falsifikat pronađenog povijesnog dokumenta iz 18. stoljeća. Kao takav, ručni crteži rapidografom su arhaičnog karaktera, a sam friz je prevučen slojem patine. Rad se suočava s problemom zagađenja mora plinom i plastikom te na njih daje konkretne maštovite odgovore koji variraju od izvedivih do spekulativnih. Distopijska utopija lažne nade pronađene u svescima povijesti. Može li takva laž proizvesti nadu?

Svi radovi crtani su rapidografom na papirima A4 ili A3 formata, a potom su skenirani, digitalno spojeni u zajednički friz, te printani. Printani papir potom je provučen kroz tekućinu koja mu daje karakterističan izgled. Tekst je pisan

arhaičnom čakavicom, inspiriran djelom “Ribanje i ribarsko prigovaraje” Petra Hektorovića, čiji je jezik adaptiran da opisuje suvremene pojmove vezane uz plinsku industriju.

Platforme dobivaju svoje nove uloge. Kao primjer toga, platforma Annamaria koja radijalnom mrežom sakuplja plastičnu na pučini postaje nova rafinerija upravo tog ulovljenog proizvoda, koji se potom kasnije ponovno vraća u more kao umjetni koraljni greben. Platforma Vesna postaje dubinski vidikovac za pojedinca, koji se spuštanjem kroz centralnu nogu platforme upušta u tamni svijet podmorja. Tamo ga čeka anakrona fotelja.

Na cjelokupnom se crtežu pojavljuje nekolicina ideja koje ne bježe od svoje zdrave doze humora i sarkazma, suočavanja s potencijalom ekološke kataklizme, ali i neugasive nade vrlih novih svjetova.

Sensory Body — Politics of Location

INSTALACIJA,
KOMBINIRANA TEHNIKA,
2023.

Senzorna soba je neprocjenjiv alat za liječenje osoba s neurorazvojnim poremećajima, kognitivnim oštećenjima i mentalnim bolestima. Ona nudi prostor za istraživanje osobnih tjelesnih granica, gdje njega postaje subjektivna, individualna, kolektivna i nehijerarhijska, priznajući da se tjelesna iskustva razlikuju od osobe do osobe. Ova senzorna soba bilježi trenutak tjelesnog iskustva promatrača u vremenu i prostoru, neprestano se razvijajući kako se susreće s drugima. Senzorna soba može se koristiti u raznim okruženjima, uključujući urbana područja, gradove, institucije i individualne prostore. Dizajnom projekta sobe na temelju elemenata senzorne integracije inspiriranih prirodnim oblicima, institucije se mogu bolje prilagoditi

vanjskom svijetu. Senzorni elementi su mobilni i mogu tvoriti cjelovitu senzornu sobu ili se koristiti pojedinačno. Prostor nikada ne bi trebao biti prepreka pružanju pomoći onima kojima je potrebna. Projekt redizajna sobe sastoji se od četiri objekta, od kojih je svaki dizajniran za angažiranje različitih osjetila i olakšavanje senzorne integracije. Integracija ovih senzorskih objekata u umjetničke prostore povezuje dva različita svijeta, omogućujući posjetiteljima da ih isprobaju i dožive. Ruta ili karta povezuje senzorne elemente, šireći se u obliku fusnota koje povezuju s istraživanjem koje je iza dizajna. Ovakav pristup osigurava da senzorne sobe budu dostupne i prilagodljive, pružajući prijeko potrebnu podršku svima kojima je potrebna.

RE-Inhabiting Movement Audio-visual

AUDIO-VIZUALNI ESEJ,
10'24",
2023.

Fotografsko istraživanje i audio esej o kretanju ljudi u javnim prostorima usredotočeno na način na koji doživljavaju prostor oko sebe. Briga, slušanje i osjetila postaju smjernice u procesu preoblikovanja i ponovnog uspostavljanja praksi skrbi.

Institucija, grad, tijelo.

U svakodnevnim trenucima, svakodnevnim radnjama i interakcijama, ili na dogovorenom mjestu susreta u gradu, razumijevanje ukorijenjenih ponašanja i kako institucionalni prostori komprimiraju naše tjelesno znanje, ugrožavajući individualnu dobrobit kako bi se osigurala produktivnost. Korištenje istog okvira instituci-

je kao točke kritike, ali i točke promjene, grad i pokreti koje sadrži se zaustavljaju i uspoređuju. Ne ulazeći u kritiku, već u konstruktivizam.

Pojedinac naspram kolektiva.

Briga naspram kapitalizma.

Grad kao institucija naspram grada kao kolektiva.

VICE TOMASOVIĆ

Utopia

AKRIL NA PLATNU,
100×150 CM
2023.

“Slika prikazuje portret nekakvog dalmatinskog otoka koji je do neprepoznatljivosti eksploatiran za turističke potrebe. Ljeto u Dalmaciji stvara privid blagostanja, falsificirajući povijest i modificirajući stvarnost. Devastacija prirodnih datosti, zlostavljanje baštine, izrabljivanje i banalizacija su hiperbolično naglašeni na primjeru otoka utopije, ali bojim se da je ovaj prikaz objektivniji nego što se na prvi pogled može vidjeti.”

CLAIRE ROSSLYN WILSON

Dead Wood: Unmoored

VIDEO,
2'26",
2024.

Rad prikazuje prijelaz stabala u drveni materijal, istražujući neukorijenjenost i neusidrenost te propituje kako se sve što postoji (uključujući i nas) uklapa u spori vremenski okvir Zemlje. Slika aludira na izbljedjela sjećanja na takozvani netaknuti okoliš, što je možda već samo po sebi pogrešno zapamćen mit. Ponekad se čini da priroda kakvu poznajemo blijedi i da će uskoro postati san u kojem ćemo potomcima pričati priče o tome kako je nekad bila lijepa — ipak, u samom propadanju postoji prostor ispunjen životom. Zvučna kulisa inspirirana je embolijom stabala — što je znak da je stablo u sušno — ali postavlja se pitanje, što se događa nakon toga?

Rad je realiziran suradnjom između interdisciplinarne umjetnice Claire Rosslyn Wilson (poezija i vizuali) i umjetnika dr. Rossa DJ McLennana (zvuk).

MARIJA BEBIĆ

Okus boli

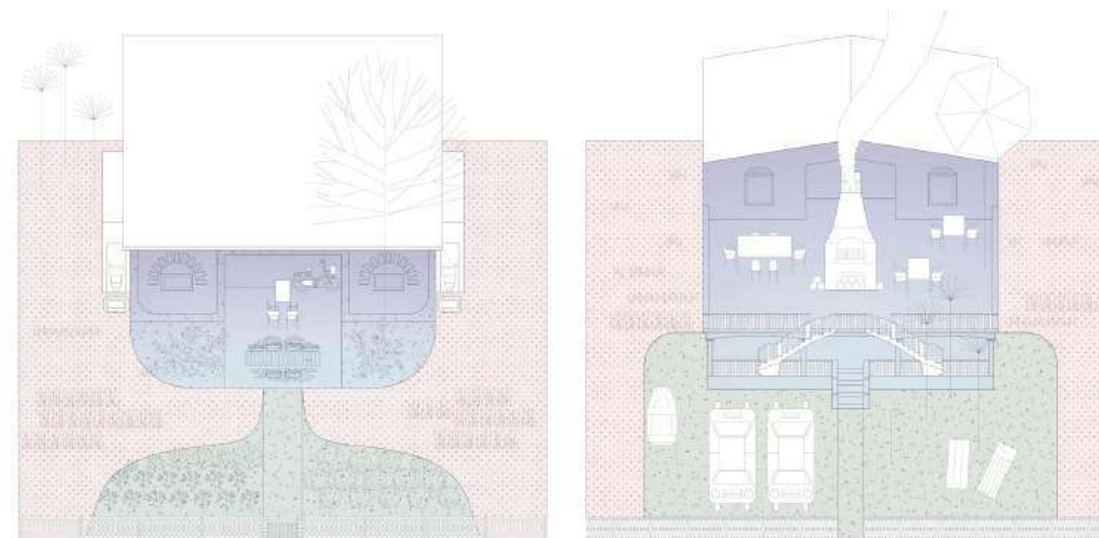
KOMBINIRANA TEHNIKA,
205×210 CM,
2023.

Marija Bebić istražuje teme viktimizacije, rodno uvjetovane traume i ženskog identiteta kroz ekspresivnu i sirovu estetiku kombiniranih materijala, crpeći inspiraciju iz osobnih iskustava i feminističke teorije, posebno istražujući koncepte nasilja i patrijarhalnih dinamika. Monumentalni objekt koji simbolizira anatomske dio ženskog tijela oslanja se na problematiziranje reifikacije i komodifikacije ženskog identiteta. Kombinirajući vizualne i taktilne elemente, Bebić stvara refleksivan prostor usredotočen na promišljanje društvenih struktura, nudeći okvir za introspekciju i

transformaciju. U radu kombinira različite materijale, teksture i medije kako bi kreirala složenu, višeslojnu naraciju koja istražuje teme nasilja, patnje i emocionalno ranjivih stanja. Suptilno, ali snažno, simbolizira načine na koje društvene strukture perpetuiraju bol i patnju, pozivajući na preispitivanje i promjenu navedenih dinamika te postavlja pitanja o prirodi boli kao univerzalnog ljudskog iskustva, istražujući kako različiti ljudi percipiraju, izražavaju i kako se nose s vlastitim traumama.

IRENA BAKIĆ, IVA JELINČIĆ, MIRNA UDOVČIĆ

Junaci ulice

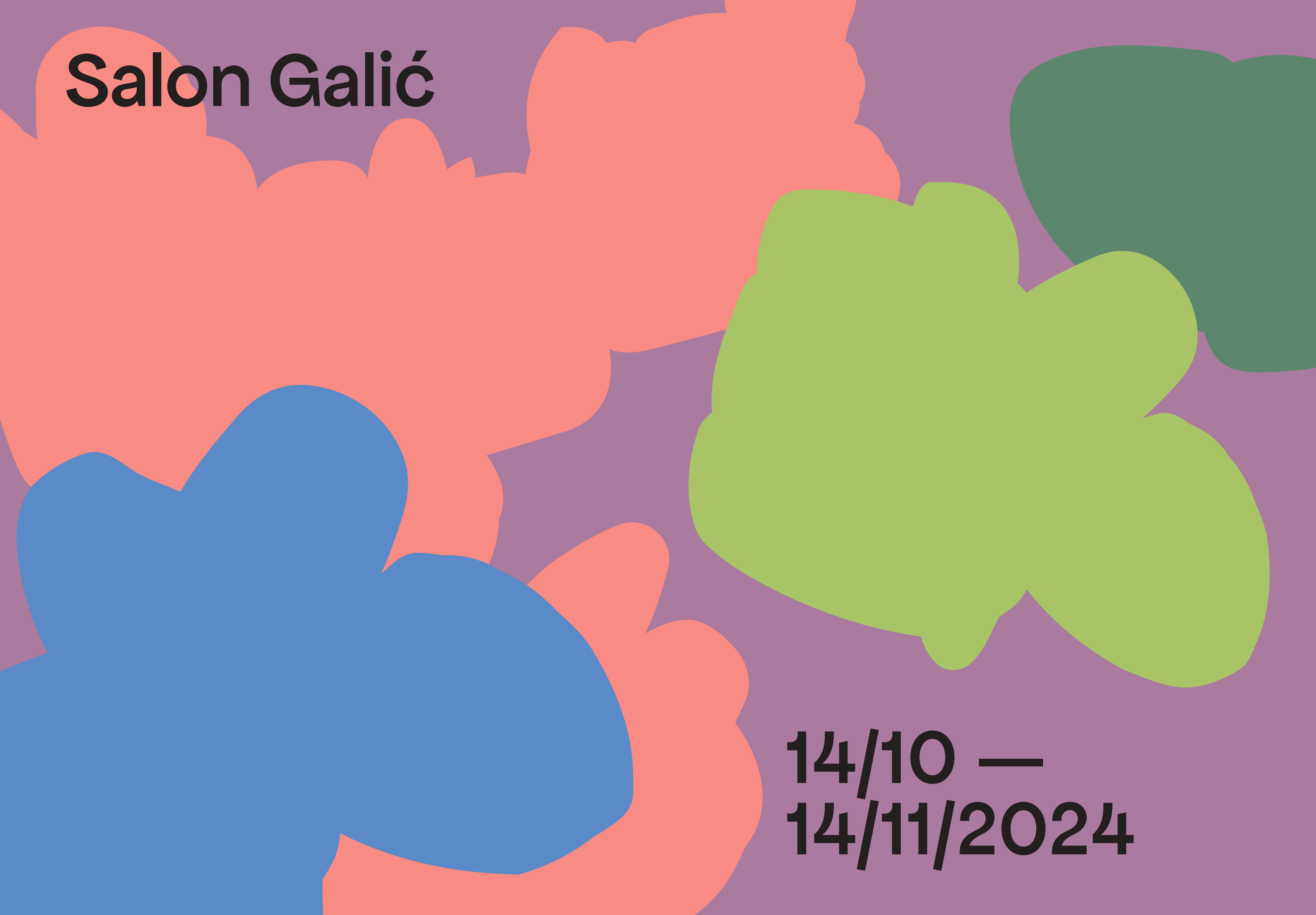
DIGITALNI PRINT NA SATEN,
70×70 CM,
2024.

Suočeni smo s činjenicom da danas uzurpaciju okoliša čine zgrade koje imaju građevinsku dozvolu. Turizam je sveo teritorij na feud, a arhitektura je degradirana na instrument koji umnaža kvadrate parcele. Ovi radovi istražuju upravo objekte bez pedigree, upitne legalnosti, rubne estetike, a koji nastaju iz prijeke potrebe. Oni su van uvriježenih arhitektonskih kanona, a imaju gradotvorna, humanistička i ekološka obilježja. Njihovi materijali su iz svakodnevice što ih čini osobito životnima i bliskima.

Junaci ulice je spin-off prvonagrađenog natječajnog arhitektonsko-urbanističkog rješenja za prostor turističkog naselja Ždrijac u blizini grada Nina. Radi se o međunarodnom natječaju za mlade arhitekte EUROPAN 15, raspisanom 2019. godine, a na kojem je pobijedio rad naziva "Soft Buffers" autorica Irene Bakić, Ive Jelinčić i Mirne Udovčić. Ždrijac je gusto

urbano tkivo pretežito legaliziranih vikendica. Nasuprot negativnim konotacijama, dio naselja s malim vikendicama, uskim ulicama, zelenim okućnicama je iznenađujuće human. Kuće imaju velike terase, okućnice vrve životom. One su identitetske jedinice i predstavljaju vlasnika ulici. Velika količina kiča smatra se nekom vrstom arhitektonskog folklor. Posljednjih godina naselje zaposjedaju otuđene, minimalističke ali robusne apartmanske zgrade. Natječajni rad predlaže da nova gradnja prati predložak postojećih malih kuća i ulica.

Junaci ulice su diptih koji personificira kuće i terase. Rađeni su prema predlošku stvarnih kuća, ali uvećanih terasa. Terasa su međuprostor između interijera i eksterijera, a njihova hladovina predstavlja vrstu pasivne klimatizacije, prijeko potrebne u periodu globalnog zagrijavanja.

Salon Galić

14/10 —
14/11/2024

ANA RATKOVIĆ SOBOTA

Trag boje

SVILA OBOJENA BILJNIM PIGMENTIMA DOMAĆIH I EGZOTIČNIH BILJAKA, KUHANJEM NA PARI, 135×90 CM, 2024.

“Biljnim pigmentima naslikani su reducirani motivi arhetipskog simbolizma, poput spirala, krugova i vesice pisces. Motivi, često sakralnog značenja, koriste se od vremena špiljskog slikarstva noseći simboliku stvaranja i neprestanog kretanja energetskih tokova. Prikazi pejzaža moja su dugotrajna inspiracija koja se proteže cijelim stvaralačkim opusom, no u ovom ciklusu ostaje jedino potpuno reducirana verzija “energetskih pejzaža”, sabijena energija prirode ukroćena unutar univerzalnih simbola. Umjesto prikaza pejzaža, rad postaje njegova simbolička esencija ili svojevrsni reflektivni otisak, izvan okvira racionalnih objašnjenja. Uzgoj i prerada koprive i konoplje, izrada tkanine od njihovih vlakana, šivanje i bojadisanje tkanine biljnim pigmentima dio su tradicije u mojoj obitelji, kojoj me podučavala baka. Dugotrajni proces izrade tkanina stoji u kontrastu gorućem problemu neodrživosti brze mode, potplaćenošću tekstilnih radnika/ca i uporabi štetnih kemikalija u procesu proizvodnje tekstila. Tematski se nadovezujem na tradiciju promišljanja suodnosa pojedinca, društva i prirodnog krajolika u kojem se nalazimo, s naglaskom na društvenu odgovornost i prakse održivog razvoja.”

IVANA FILIP

Memento mori

KUTIKULE CVRČAKA, ARHIVSKI PAPIR, LISTIĆI ZLATA 23,75 KARATA, ENTOMOLOŠKA KUTIJA, 42×51×6 CM, 2022.

Rad je pokrenuo materijal ili biće, kutikula cvrčka. Začarana prvom koju je vidjela — njenom preciznošću, ljepotom i prazninom — nije bilo tijela, nije bilo bića, ali je izgledala živo, autorica ih skuplja zamišljajući strukture u koje bi ih mogla pretvoriti, uzimajući u obzir osjetljivost samog materijala. Ovaj egzoskelet je podsjetnik transformacije kao i uspomena životnog ciklusa.

Jeste li znali da cvrčki prolaze kroz šest do osam procesa linjanja, skidanja kože, kako bi postali veći?

MARINA RAJŠIĆ

Rasplet

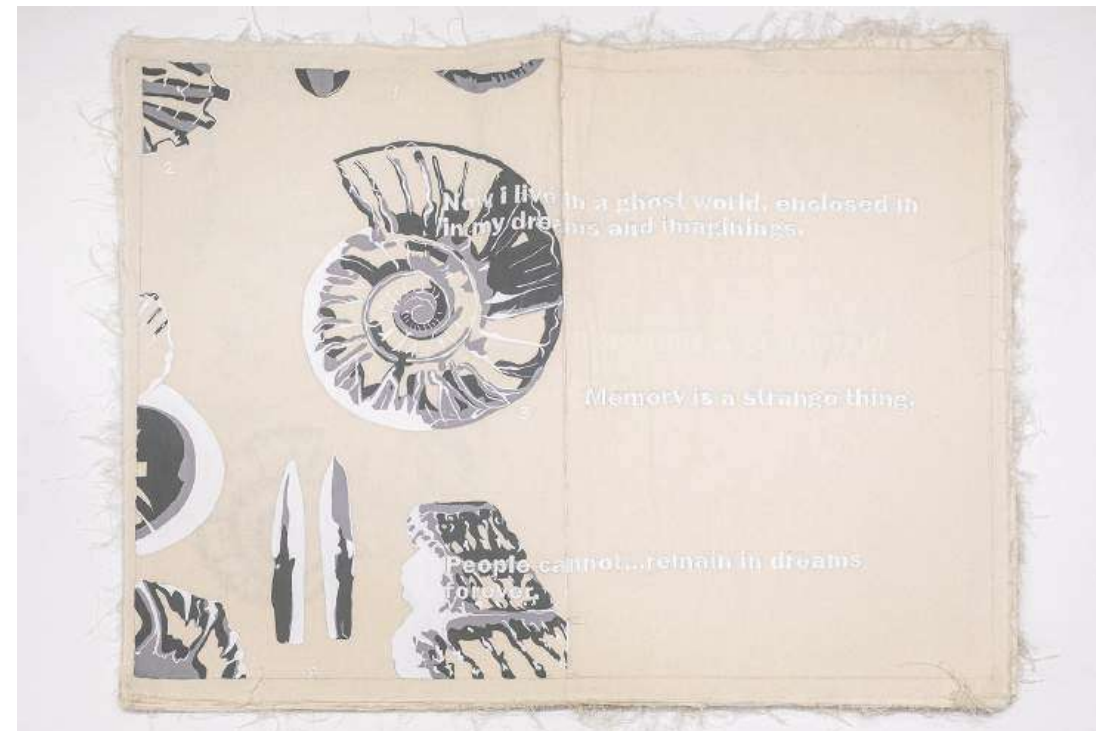

VUNA,
300×40×3 CM,
2023.

Tapiserija čini gradaciju od sirove prljave vune pa do čiste ispredene niti, prikazujući kompleksnost, ali i dugotrajnost procesa koji je u prošlosti bio uobičajen i svima znan, dok je danas postao skoro zaboravljen. Upoznavši se s problematikom u pozadini procesa prerade vune, tijekom rezidencijalnog boravka na Krku umjetnica odlučuje izučiti taj tradicionalni zanat od malobrojnih lokalnih poznavatelja korištenjem izvornih alata. Presentacijom malo kome znanog postupka povezivanjem — šivanjem i lijepljenjem — dijelova od nečiste do ispredene vune u formi tapiserije, ukazuje i na važnost ove nematerijalne kulturne baštine pritom stvarajući i analogiju s procesom toka umjetničkog stvaralaštva: od ideje do finalnog produkta.

NIKOLINA KUZMIĆ

Kratka povijest raspadanja

AKRILNA BOJA, VEZ NA ŽUTICI,
50×75 CM,
2021. — 2022.

Rad je zamišljen kao knjiga mekanih stranica napravljenih od industrijskog pamuka, koje su ručno oslikane i/ili izvezene u neutralnim tonovima. Ideja za knjigu nastaje kada autorica pronalazi stari priručnik iz geologije (*Istorijska geologija*, dr. Kosta Petković, 1954.) te je privuku ilustracije raznoraznih fosiliziranih životinja i biljaka grupiranih, numeriranih i predstavljenih na tipičan znanstveni način. Odlučuje se preuzeti te ilustracije, slikarski ih obraditi u kombinaciji s tehnikom veza i jukstaponirati s citatima iz filmova koje skuplja godinama, a tiču se odnosa sjećanja, memorije i umjetnosti. Knjiga se bavi granicama u kojima kolektivna memorija i osobno sjećanje postaju jedno, te odnosom „nesvjesnog očuvanja“ (priroda) i „svjesnog čuvanja“ (kultura); arhiviranjem, bilježenjem, pitanjima kada znanje postaje zastarjelo te još jedna informacija u moru drugih, te konačno ulogom umjetnosti kao nečega što objedinjuje sve ove procese te ih propituje.

Planet divljeg oraha, 2024.

14/10 — 14/11/2024

PLANET DIVLJI ORAH,
40×40 CM,
KOMBINIRANA TEHNIKA
S PAPIER-MÂCHÉ
I PAJASENOM

SATELIT I — GUSTOCVJETNA
ZLATNICA,
20×20 CM,
KOMBINIRANA TEHNIKA
S MICELIJEM
I PAJASENOM TE
ZLATNICOM

SATELIT X
— U NASTAJANJU,
14×14 CM,
KOMBINIRANA TEHNIKA
S MICELIJEM
I PAJASENOM,
ZVUČNI ZAPIS 5'30''
2024.

Planet divljeg oraha je multimedijalna instalacija, nastavak autoričinog nagrađivanog i tekućeg umjetničko-istraživačkog projekta *Divlji orah* (2021.-) koji tematizira njeno žensko naslijeđe iz Dalmatinske zagore kroz pet ljudskih osjetila. Divlji orah ili pajasen (lat. *Ailanthus altissima*) je invazivna odn. feralna biljka porijeklom iz Azije koja je u Europu uvezena u 18. stoljeću kao ukrasna vrsta. Budući da je karakteriziraju agresivno širenje i teško iskorjenjivanje, autorica biljku u svom radu interpretira kao metaforu patrijarhalnog sustava s jedne strane, a s druge strane kao metaforu ženske prilagodljivosti i otpornosti.

Objekt *Planet Divlji orah* je izrađen u Limi u Peruu povodom autoričine samostalne izložbe i zbog nedostatka pajasena u tom području. *Satelit I*, koji nosi naziv feralne biljke zlatnice i *Satelit X*, koji je u nastajanju, su rezultat eksperimentiranja s micelijem i pajasenom tijekom aktualne rezidencije “The touch of the wild walnut x Krater” u produkcijskom prostoru Krater u Ljubljani kroz EU stipendiju Culture Moves Europe Goethe Instituta. Zvučni zapis je nastao u ko-produkciji sa slovenskom umjetnicom Tejom Gorenc.

LANA STOJIĆEVIĆ

cōnservāns

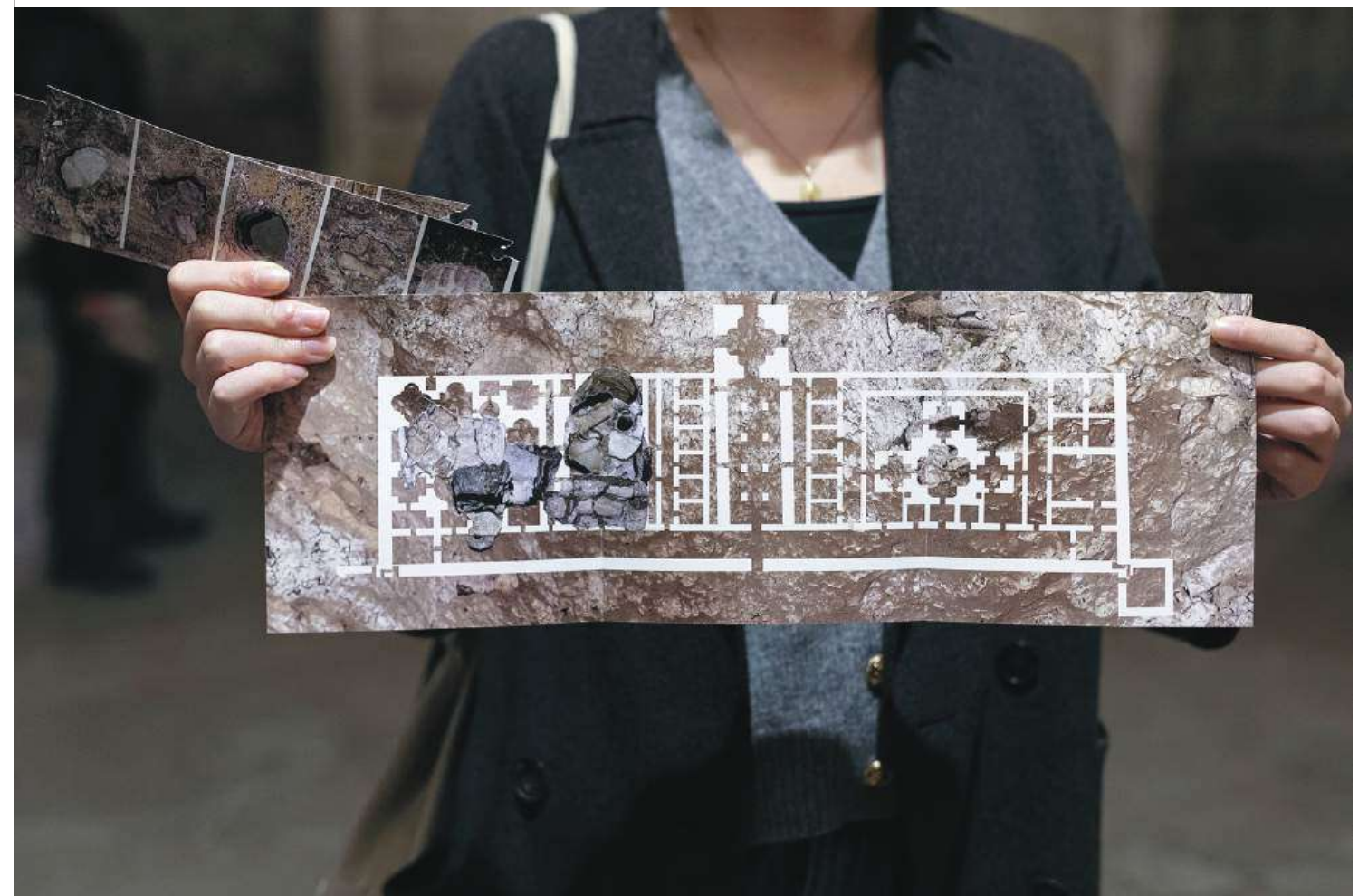
*umjetnička
intervencija u
prostoru*

Dioklecijanovi
podrumi

14/11/2024

Supstrukcije Dioklecijanove palače (tzv. Podrumi) nastale su u svrhu poravnanja terena i kao konstruktivni podupirač. Nakon što su kanalizacija i vodovod Palače izgubili funkciju, stanovnici kuća izgrađenih iznad Podruma počeli su kopati otvore kroz koje su iz životnog prostora u podrumске prostorije ubacivali raznovrsni otpad i fekalije, zatrpavajući ih gotovo do razine svoda. Tako su Podrumi stoljećima služili kao deponij i septička jama, što je nekoć predstavljalo ozbiljan higijensko-komunalni problem, dok se danas radi o kuriozitetu kojim turistički vodiči najčešće završavaju vodstva. Tragovi neobičnog odnosa baštine i otpada vidljivi su i danas – na nekoliko mjesta još uvijek se nalazi višestoljetni talog, a raznoliki otvori na svodovima zanimljivi su i po načinu njihovog improviziranog zazidavanja.

Rad *cōnservāns* preusmjerava pogled, skreće pažnju na zanimljive detalje iz povijesti Podruma u vidu suptilne geste preusmjeravanja svjetla na inače loše osvijetljene taloge. Mapiranjem zazidanih otvora na svodovima, tih neobičnih kanala koji povezuju privatni i javni prostor, sugerirano je i podizanje pogleda. Rad kojim je evocirana forma relikvijara (u smislu ukrasnog spremišta u kojem je pohranjeno ono što je vrijedno čuvanja) sadržava uzorak taloga/zemlje iz arheoloških slojeva Podruma, za čije je prikupljanje zatražena dozvola nadležne institucije, s ciljem očuvanja materijala koji je ironično istovremeno onečistio, ali i očuvao Podrume. Citat dozvole postaje dio rada u svrhu naglašavanja neobične pozicije nastalog taloga — između otpada i kulturne baštine.

RADIONICA

Split 2124.

*spekulativna
fikcija o pajasenu*

IVANA PAPIĆ i GAJA MEŽNARIĆ OSOLE
(TRAJNA/KRATER)

autorice radionice

GAJA PEGAN NAHTIGAL (KRATER)

suvoditeljica

Split 2124. je dvodnevna radionica spekulativnog dizajna održana od 15.-16. listopada 2024. u kojoj smo zajedno sa studentima 3. godine dizajna sa UMAS-a zamišljali grad Split u budućnosti u kojem samo raste invazivna* ili feralna biljka pajasen odn. *Ailanthus altissima*. Uvezena u 18. stoljeću iz Azije u Europu kao ukrasna vrsta, ta biljka je na području Splita svoj dom pronašla i u park šumi Marjan.

Cilj radionice je da kao budući stanovnici grada Splita proizvodimo različite načine zajedničkog stanovništva s pajasenom kao 'companion species' (Donna Haraway). S obzirom na to da se proizvodi u dizajnu obično poistovjećuju sa simbolima potrošnje i masovne proizvodnje, na radionici smo ih pokušali sagledati izvan njihove tržišne prirode i istražiti kako mogu postati alati za kreativne prakse zajednice, promicanje solidarnosti prema ljudima i drugim živim bićima, razmišljajući pritom o ekologiji, samoodrživosti, ekonomiji i emigraciji.

Radionicu smo prvi dan započeli šetnjom do Marjana prateći stabljike pajasena od fontane Matejuške, preko varoških kaleta, iza židovskog groblja pa sve do bivšeg zoološkog vrta. Putem smo održali interaktivno predavanje o pajasenu te mogućim biomaterijalima koje možemo proizvesti od ove biljke u suradnji s pčelama, svilcima, mravima i micelijem, a studenti su zatim u grupama skicirali scenarije budućnosti. Drugi dan radionice smo proveli na UMAS-u na Odsjeku za dizajn gdje su studenti napisali i ilustrirali svoje spekulativne scenarije koji uključuju pajasen parkove, svilene domove, tvornice papira i stolarije te simbiozu čovjeka i gljive, kroz koje su ponudili moguća rješenja za probleme grada koje smatraju gorućim, a to su prije svega turizam, stanovanje i ekonomija.

**Autorice koriste pojam "invazivne biljke" zbog razumljivosti za širu publiku, ali u svojim praksama predlažu novi pojam "feralne biljke" jer točnije objašnjava političke i ekonomske procese kroz koje su ove biljke prošle da ih sada podrazumijevamo invazivnima.*

Pajasen parkovi

Na radionici *Split 2124.* pod temom "Regeneracija" istraživali smo budućnost u kojoj urbane zajednice žive u skladu s prirodom kroz stvaranje "Pajasen parkova" u Splitu.

Ovi Pajasen parkovi, koje održavaju volonteri, smješteni su u gusto naseljenim urbanim sredinama. Pajasen pruža pčelama povoljno stanište i bogat izvor nektara, što osigurava uvjete za njihov opstanak i aktivnosti oprašivanja. Lokalni pčelari potom kultiviraju pčele i njihove proizvode, čime se potiče očuvanje pčelinjih populacija i doprinosi ekosustavu u urbanim sredinama.

Nakon kultivacije, kroz organizirane radionice podučavaju zajednicu kako dobiti pčelinji vosak iz saća prokuhavanjem i izbjeljivanjem na suncu te kako proizvesti različite stvari poput svijeća, industrijskih premaza, slatkiša i prehrambenih dodataka za stoku. Ova inicijativa potiče kružno gospodarstvo u kojem sudionici od pčela dobivaju proizvode, promičući održivost i suradnju zajednice grada.

Svileni dom

Razmišljajući o mnogim aktualnim problemima, od kojih su nam najupečatljiviji beskućništvo te manjak industrije u gradu Splitu, zamišljamo budućnosti u kojoj su ti problemi riješeni na održiv način. Od jedine preživjele biljne vrste, pajasena ili *Ailanthus altissima*, uz suradnju svilca *Samia cynthia* proizvodimo svilu, jedan od značajnih biorazgradivih materijala.

Koncept "Svileni dom" odnosi se na montažne domove građene od etički kultivirane svile. Uvjeti su prilagođeni svilcu *Samia cynthia*, što pridonosi uspješnoj kolaboraciji s čovjekom, za razliku od neetičke proizvodnje, u kojoj se zbog lakše obrade svile, u fazi kukuljice uskraćuje daljnji život svilca.

Radnici prikupljaju jajašca svilca u rezervatima za leptire koji se nalaze van grada. Iz tih jajašaca se izlegu gusjenice, kojima radnici pružaju najbolju brigu i kvalitetu života. Po završetku metamorfoze one napuštaju svoje kukuljice koje radnici zatim skupljaju i koriste za proizvodnju svile. Leptiri tada odlaze u lokalna polja te uživaju u svom kratkom životu, pare se i liježu jajašca. Tim jajašcima započinje novi dvomjesečni ciklus svilca.

Inspirirani oblikom kukuljice, svileni viseći domovi su montirani na visokim stablima. Oni su izgrađeni od svilenog platna proizvedenog u lokalnoj "svilarnici" odnosno tvornici za preradu svile. Domovi pružaju utočišta za osobe nižeg socio-ekonomskog statusa. Postoje i viseće kućice koje služe za održavanje radionica izrade svilene odjeće za svako kućanstvo, ali i šire. Odjeću polaznici nakon radionice dobivaju na poklon što smanjuje potrebu za uvozom odjeće. Svilenim proizvodima stvaramo ne samo nova radna mjesta u održivoj industriji grada Splita, nego i novi način suživota i kolaboracije s prirodom.

Pajasenovo 2124.

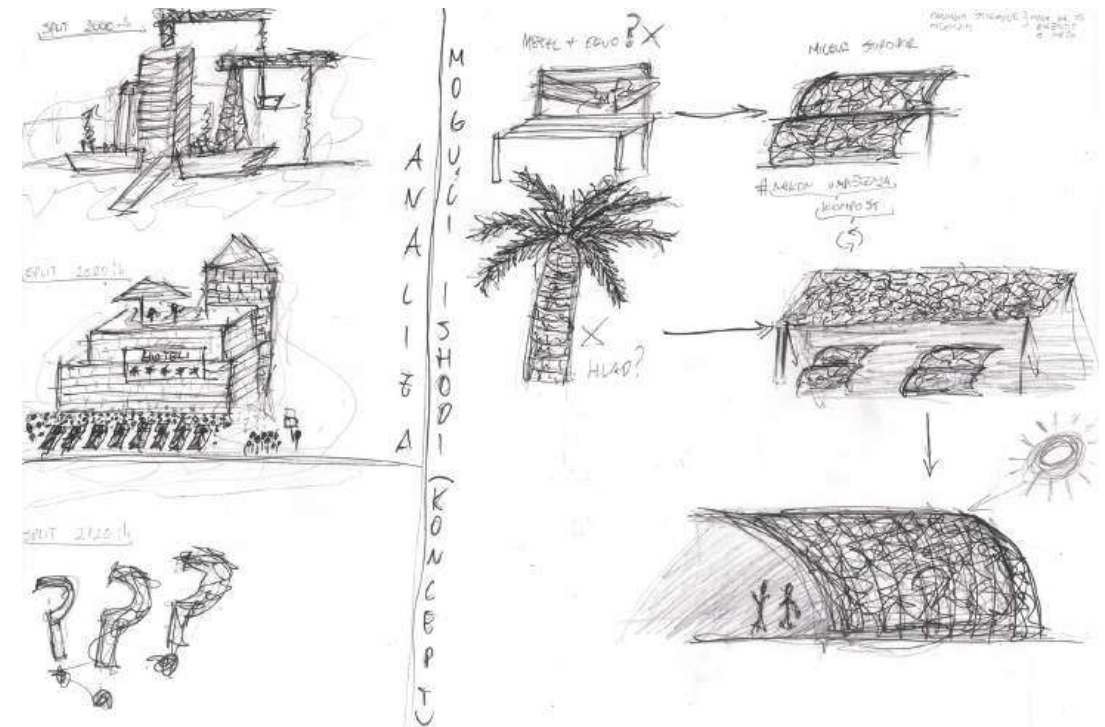

U spekulativnoj fikciji zamišljamo grad Split i Marjan u budućnosti, u kojima raste isključivo biljka pajasen. Kao budući stanovnici grada Splita nalazimo različite načine kohabitacije s pajasenom kao 'companion species' u suradnji s *Camponotus spp.* mravima. Pajasen bi, zbog svog prekomjernog širenja, u ovom scenariju mogao prekriti velike površine grada. To uključuje i kulturnu jezgru grada Splita kao glavnu kulturološku, ali i turističku lokaciju. Budući da je Split većinski turistički grad, njegova najprepoznatljivija karakteristika su kamene kuće, ulice i drevne građevine koje datiraju iz starog rimskog doba. Zamislite da uđete u ulicu u kojoj ne možete prepoznati naše kamene zidove, a pogledom prema gore vidite samo krošnje pajasena.

U spekulativnoj budućnosti suradnja mravi i ljudi u Splitu doprinosi regulaciji pajasena te međusobnoj dobrobiti. Mravi svojom konzumacijom pajasena smanjuju prekomjerno širenje pajasena, a svojom pulpom stvaraju biomaterijale koji se mogu iskoristiti u različite svrhe. Industrijalizacijom, ili u ovom slučaju "pajasenizacijom", stvaramo pogodne uvjete za maticu i mrave koji se slobodno okupljaju i stvaraju pulpu. U tom industrijskom "pajasenskom" vrtu koristimo biomaterijale za proizvodnju papira, građevinskog materijala i raznih proizvoda koji služe za promidžbu grada. U slučaju globalnog zatopljenja, od njih gradimo splavove, drvene kuće i spremišta. S obzirom na to da mravi imaju određeni period hibernacije, imamo dovoljno vremena za obradu pulpe i kore pajasena.

Uz pomoć mravi koji nam daju pulpe razvijamo tvornicu papira "Payasen Paper Company", čiji se papir koristi za izradu uredskog materijala. Druga tvornica "Payasen Aquatic Architecture" prerađuje materijal za stolariju i proizvodi splavove. U slučaju porasta razine mora, stvaraju se novi životni uvjeti, a preostali materijali koriste se za izradu suvenira ili kao građevinski materijal za ponovnu upotrebu. Kultiviranjem pajasena "održavamo" imidž grada Splita, stvaramo nova radna mjesta za njegove stanovnike, a također prepoznajemo potencijal mrava i njihovu važnost u proizvodnji različitih biomaterijala. U ovoj spekulaciji mravi postaju značajan dio ovog grada, a 2. veljače 2124. postaje prvi dan "Pajasenova", kada slavimo mrave i njihov doprinos.

Simbioza čovjeka i gljive

Dvije tisuć godina Split je mahom bio hiper-industrijski grad, što dokazuje činjenica da je splitsko brodogradilište bilo treće najbolje u svijetu. Zadnjih dvadesetak godina dinamika života značajno se promijenila. Hiper turistifikacija u gradu Splitu proteklog desetljeća uzrokovala je brojne probleme. Turističke sezone za sobom su donijele devastaciju arhitektonskih infrastrukture grada, a zbog manjka adekvatnog urbanističkog plana naišli smo na brojne prepreke od kojih bismo istaknuli porast zagađenja okoliša, manjak stambenog kapaciteta te povećanje broja beskućnika. Smatramo da će kroz nadolazeće stoljeće problemi sve više eskalirati. U ovom spekulativnom scenariju, kao posljedica svih gore navedenih čimbenika, dolazi do promjene u međudodnosu čovjeka i prirode.

U 2124. godini u gradu Splitu, prirodni pejzaž grada se drastično promijenio. Sva botanička raznolikost gotovo da je izumrla. Jedino zelenilo koje je preostalo u gradu jest invazivna biljka pajasen ili *Ailanthus altissima*, a građani njena svojstva nastoje upotrijebiti u svoju korist. Pokazalo se da je pajasen u kombinaciji s gljivičnom mrežom micelijem znatno koristan u rješavanju gorućih problema grada Splita. Materijali poput metala i drva jesu izdržljivi i održivi, ali oni također imaju svoje granice. Napretkom bioindustrije grada, u proizvodnji se implementira novi materijal od pajasena i micelija zvan "micelijopor".

Pojavljaju se nove građevine i elementi pejzažne arhitekture poput klupa, koševa za otpad, stalaka za bicikle, informacijskih tabli, rasvjetnih stupova, zaštitnih ograda, nadstrešnica, javnih

skulptura i spomenika koji su izgrađeni od micelijopora. Biorazgradivost novih elemenata i građevina rješava problem zagađenja okoliša i ograničenog smještajnog kapaciteta tijekom turističke sezone. Njihova modularnost ima velik potencijal za tehnološki napredak iz godine u godinu. Zapušteni dijelovi grada postaju novi, povoljni smještajni objekti te prenoćišta za beskućnike, opremljeni "pametnim" namještajem. Bivše industrijske zone sada postaju bioindustrijske zone usmjerene na proizvodnju novih biomaterijala. Ogromni tehnološki pomaci su postignuti u biološkim i medicinskim područjima. Po prvi put uspješno je uspostavljen direktan kontakt između čovjeka i prirode na telekinetičkoj razini bio-simbiotske komunikacije. Novim otkrićem ljudi i priroda počinju imati suživot u kojem mogu iskomunicirati svoje potrebe i razmijeniti svoja dobra što pridonosi jednakosti među svim vrstama.

Studenti su važan faktor u cijelom procesu. Osniva se udruga ZUS (Zelena udruga studenata). To je udruga sačinjena od studenata Umjetničke akademije te Filozofskog, Kemijsko-tehnološkog, Prirodoslovno-matematičkog fakulteta i Fakulteta građevinarstva, arhitekture i geodezije. Održavaju se edukativne radionice i istraživanja na temu korištenja pajasena i micelija za različite primjene. Njihov volonterski angažman im u konačnici osigurava radna mjesta koja su oni sami stvorili. Taj studentski pokret pokazao se od presudne važnosti za poboljšanje kvalitete života u gradu. Stvara se potpuno novi prirodni pejzaž, ne samo Splita već i čitavog planeta. Svijet u kojem ljudi i priroda žive u suživotu i jednakosti.

KRATER

Feral plants as agents of regeneration — creative practices for local communities

GAJA MEŽNARIĆ OSOLE *and* IVANA PAPIĆ
in conversation with JASMINA ŠARIĆ

JŠ: How would you explain Krater in a nutshell and how the idea of Krater was born?

GMO: Krater began as a three-year project through which Trajna sought to root its creative practice with invasive species in a feral ecosystem in Ljubljana. Our goal was to engage with a site and explore ways to view invasive plants as *companion species* (Haraway, D.)¹ in regeneration of urban lands, rather than targets for extraction or eradication. After engaging with the City of Ljubljana's Applause project — initiated to develop new circular economies utilizing invasive plant biomass — we felt misaligned with solutionist approaches that framed invasive species only as pests to be managed through new products for the market. In response to this perspective, Krater was established as both a physical and discursive space to introduce alternative narratives to the dominant paradigm. Rather than vilifying invasive plants as threats to humanity and biodiversity or promoting them as resources for commercialisation, they need to be understood as symptoms of colonial and industrial exploitation of nature—and thus as opportunities to treat it otherwise. Krater provides a space for us to learn how to mend our fractured relationship with nature and nurture the web of life in disturbed ecosystems, a task not limited to humans alone. Pioneering species, including *Black locust*, *Japanese knotweed*, *Canadian goldenrod* and others, often classified as invasive — actively contribute to the healing of Krater's land following the demolition of artillery barracks in the 1990s. They produce urban soil, purify and cool the air, support wild pollinators, provide resources for food and materials and act as agents for creative action, all while thriving in ruderal conditions where many other species would struggle to survive.

JŠ: How do you see Krater evolve in the future?

GMO: Krater spans 18,000 square meters and has, over the course of 30 years, self-developed into an exceptionally biodiverse pioneering ecosystem and an irreplaceable stepping stone corridor between Ljubljana's eastern and western forests.² Since its opening in 2020, Krater has also provided a space to carry forward the legacy of urban resistance from a handful of local initiatives such as community gardens *Beyond Construction Site* (extinct in 2023), *Autonomous Zone Rog* (extinct in 2021), *Creative Zone Šiška* (extinct in 2017) and *Experimental Space Teren* (extinct in 2020) that contributed to the production of alternatives in Ljubljana. In the face of neoliberal de-

1 Haraway, D. J. (2008). *When species meet*. University of Minnesota Press.

2 Sretenović, D., & Mežnarić Osole, G. (2022, October 7). *The Feral Palace: Education as a design urgency*. KoozArch. Retrieved from <https://koozarch.com/essays/the-feral-palace-education-as-a-design-urgency>.

velopment rapidly shrinking communal spaces in the city—pushing civil initiatives toward extinction—Krater advocates for the protection of the right to the city, extending the concept of citizenship to include non-human inhabitants. In light of the biodiversity and climate crises, rather than exterminating Krater by proceeding with plans to build a Palace of Justice, the site should be preserved as a multispecies city typology.³ This involves inventing new models of ownership that enable communities to steward the land for future generations while establishing permanent working spaces to support knowledge production, cultural programming, and ecological stewardship on the site, moving beyond its current precarity. Furthermore, Krater should be recognized as a replicable model of urban regeneration—one that could be implemented in neighborhoods across Ljubljana, extending to Marjan and beyond!

JŠ: How can we change public regard about “invasive” species, from the dominant narrative of a hazard to “co-operant” or even collaborator? What consequences do you think this shift can bring?

GMO: To shift away from violent, war-like approaches to invasive plants—such as promoting their eradication through electrocution or pesticide application—it is essential to rethink the language we use to describe them, particularly the term *invasive*, which often implies that these plants are enemies to be destroyed. Instead, we use the term ‘*feral*’, describing something once cultivated that ran to the wild. This term aligns Krater’s creative practice with the resilient, pioneering nature of these plants as we occupy neglected urban spaces to foster coexistence and repair. Achieving this ‘cross-species cooperation’ requires us to feralise art and design contexts by introducing cultural work that instills a sense of responsibility for the places we inhabit. This commitment drives us to collaborate with a diverse range of stakeholders — from municipalities to local communities — across various formats and programs. Our initiatives include designing new community economies, like *Notweed Paper* crafted from invasive plants, and promoting regenerative material cultures by featuring knotweed-based foods such as burek and tea at our events. Krater’s educational programs focus on teaching school children plant fiber crafts and facilitating knowledge exchanges through the *Invasive Species Creative Proposals Series*. We create direct interventions, like installing tree-of-heaven beehives to enhance urban biodiversity, and organize exhibitions and research platforms that engage local communities in harvesting and collaborative inquiry, including

3 Sretenović, D., & Mežnarić Osole, G. (2024). *The Feral Palace: Introducing multispecies city typologies*. In A. Imperiale (Ed.), *AHRA 2022 Convening Climate Collectiveness*. Routledge. (in press).

partnerships with artists like Ivana Papić. As we enter a period of uncertainty defined by extreme weather patterns and accelerated species migrations — where planetary conditions vastly differ from those previously experienced by Western civilizations — our feral collaborations seek to develop adaptation strategies based on the premise that it is not through fear and destruction, but through hope and creativity, that we can co-create futures worth living.⁴

IP: As Gaja previously emphasized, there is a strong negative public opinion about invasive or feral plants, particularly *Ailanthus altissima* or pajasen in Croatia. In response to the overgrowth of pajasen in our country, in 2020 the project “Life contra Ailanthus”⁵ was formed and co-financed by the European Union. The project is specifically dedicated to the effective eradication of pajasen, which is merely the symptom of disturbed rural and urban ecosystems mostly caused by human interventions, such as afforestation of sliding terrains in the 60s and 70s.⁶ By classifying the plant as *invasive*, usage of pesticides is legally allowed for a wide population and without thorough regulations. Whilst pesticides have a wide spectrum of action, they are absorbed into the soil, poisoning it, which creates “holes” in the ecosystem inhabited than with other, more resistant, feral plants which we try to eradicate with more pesticides, and the vicious cycle continues.⁷ The soil then needs years, if not decades to recuperate. On the other hand, a more ecological and effective way to manage pajasen is by pulling out the trees and sprouts mechanically, like in the example of the recent actions on Marjan organized by Split scouts and Park Šuma Marjan.⁸ The plants were burned afterwards. This presents an opportunity for us artists, designers and architects to intervene and to change this negative narrative constructed around pajasen and create a local platform, similar to Krater, with scientists and Split municipality. We can participate in these actions on Marjan together and, instead of burning pajasen and generating the carbon footprint, organize community workshops to produce biomaterials from it. Through co-creating with pajasen, the plant becomes the inspiring agent for collective actions initiatives directed towards the regeneration of local ecosystems. To encourage this, for 42. Splitski salon Gaja and I have

4 Koruza, A., & Mežnarić Osole, G. (2022). *Designing with Feral Plants* [Lecture]. In *Invasive Species Creative Proposals Series*, produced in collaboration with Alyssa Dennis. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=JLADO-9pRnEO>

5 Retrieved from <https://lifeailanthus.hr/>.

6 Novak, N., & Kravarščan, M. (2014). *Pajasen [Ailanthus altissima (Mill.) Swingle] — Strana invazivna biljna vrsta u Hrvatskoj*. Glasilo biljne zaštite 3/2014. <https://hrcak.srce.hr/file/249675>.

7 Retrieved from <https://www.beyondpesticides.org/assets/media/documents/bp-38.1-sp18-Invasive Species.pdf>. | Orion, T. (2015). *Beyond the war on invasive species*, Chelsea Green Publishing Company.

8 Retrieved from <https://www.dalmacijadanas.hr/pajasen-je-medu-nama-splitski-skautski-zbor-i-park-suma-marjan-idu-u-borbu-protiv-najinvazivnije-biljke-u-splitu-koju-mnogi-pogresno-sade-i-kao-ukrasnu-biljku>.

developed a speculative design workshop “Split 2124” and conducted it with the design students of the Arts Academy of the University of Split where we explored potential future scenarios in which we can co-create biomaterials with pajasen, insects and mycelium. This is the extension of my artist practice with pajasen and an ongoing joint research with the Krater team.

JŠ: How are your practices interconnected? How much is possible for artistic research to be perceived as a credible one? What are its limits, and moreover its opportunities?

IP: I was introduced to the Krater practices with feral species in 2023 through a mutual colleague, Slovenian artist Nika Erjavec, so when I contacted the Krater team, it was Gaja who replied that they are interested in collaboration. I was awarded the Culture Moves Europe grant from Goethe-Institute and completed an artist residency at Krater this year in September and October, where I experimented with biomaterials from pajasen. Krater’s designers Rok Oblak and Andrej Koruza and microbiologist and mycologist Primož Turnšek shared their knowledge about mycelium and paper production and Gaja and I initiated an experimental research project on silk ecologies, during which we raised *Ailanthus* silk moths from eggs and fed them exclusively with pajasen to produce ethical silk cocoons. It’s an ongoing project, and we have just finished the first phase entitled “Prologue to the *Ailanthus*-Silk Ecologies”. Our collaboration is a unique blend of my artistic practice and Gaja’s practice as a designer, innovator and eco-activist. Producing ethical silk is a delicate matter, whilst the traditional practice of weaving was historically undertaken by women and silk fabric is associated with something feminine, soft and yet strong and durable. For us, this project is an exploration of metamorphosis, vulnerability, femininity and resilience.

For an artist’s research, such as ours, to be perceived as credible and to retain full intellectual rights, it is often necessary to facilitate and publish it in collaboration with an institution such as a university. This also includes collaboration with expert scientists and engagement with data from reputable sources. In this context, independent artists and NGOs such as collective Trajna/Krater are particularly vulnerable to the misappropriation of their intellectual property by institutions, and it is essential for them to work with lawyers beforehand to protect their rights. Despite the aforementioned challenges and often precarious working conditions, we would argue that artistic research offers a more experimental and playful approach in comparison with purely scientific research which is data driven and rooted in clear division between nature and culture. Therefore, it lacks the methods that inspire and cross the nature-culture boundary, which is essential when it comes to working within multispecies communities. The field of artistic research is

grounded in cross-disciplinarity and as such produces innovative methods and knowledges that have the underexplored potential to inspire people and drive social change.

JŠ: How do you see the importance of this interdisciplinarity, today and moreover in the future? Do you think interdisciplinarity will become an imperative for a sustainable future and future work?

GMO: I believe we need to think beyond the framework of disciplinarity. After all, modern scientific disciplines, established in the 17th and 18th centuries, were rooted in knowledge production that served the industrial revolution—a project that sought to instrumentalize nature as a dead resource for the development of the modern world.⁹ At Krater, we strive for trans-disciplinarity. This means we blend our critical perspectives in biology, ecology, design, art and architecture with situated knowledges we gain on-site, including those grounded in herbalism, permaculture, carpentry, radical observation, urgent pedagogy, community economies and regenerative material cultures. Dissolving the dominance of the truth assigned to scientific knowledge production is exactly what invasive plants teach us: their challenges cannot be addressed through disciplinary domains alone.

Gaja’s arguments presented in this conversation are shaped through numerous discussions and project engagements (such as *Symbiocene*, *Feral Palace*, *Krater site*, *The School of Feral Grounds*, *ISCP* series etc.) with her colleagues Danica Sretenović, Andrej Koruza, Debra Solomon, Sebastjan Kovač, Primož Turnšek, Alyssa Denis, Bianca Elzembaumer and Ivana Papić.

9 Shiva, V. (2024, October 22). *The power of quantum thinking | Dr. Vandana Shiva at Consciousness Symposium* (2024) [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=b4t8Xt_QqGE.

MARIETA VULIĆ

Izvan sebe

*umjetničko–
hortikulturalna
akcija*

KBC Split

31/10/2024

Rad pod nazivom *Izvan sebe* je umjetničko-hortikulturalna akcija realizirana u južnom dijelu dvorišta KBC-a (vanjski prostor, ispred psihijatrijskog odjela), do tada zapuštenom i pomalo devastiranom. U suradnji s javnom ustanovom "Parkovi i nasadi" posađeno je stablo ginka, poznato po svojoj otpornosti i dugovječnosti. Ginko se često naziva „živi fosil“ jer postoji već milijunima godina, a njegove karakteristike pridonose smanjenju zagađenja zraka i unapređuju kvalitetu okoliša. Također, ginko je simbol otpornosti, što ga čini idealnim izborom za bolnički prostor, gdje može pružiti dodatnu snagu i smirenost pacijentima i osoblju. Uz stablo ginka, posađena je još nekolicina sadnica: lavande, bugenvile i magnolije. Tijekom akcije odnosno procesa sadnje, spontano su se aktivirali i sami pacijenti te su neki od njih sudjelovali su procesu – dodavanjem sadnica, vode, gledanjem i komentiranjem.

Realizacija rada rezultat je suradnje različitih institucija i organizacija: HULU Split, Kliničkog bolničkog centra Split, javne ustanove Parkovi i nasadi, uz stručnu pomoć molekularne biologinje Ane Miljković.

“Rad *Izvan sebe*, akcija je kojom želim pružiti nadu u novi početak i mogućnost ponovnog rasta. Želim demistificirati stigmu koja predstavlja oznaku ili žig na koži članova kažnjenih ili kritiziranih grupa. U današnje vrijeme uporaba oznake je simbolična te se odnosi na društvenu presudu članovima grupa koje se smatraju devijantnim (Goffman). Nažalost, navedene skupine diskriminaciju doživljavaju od većine, te se često javlja osjećaj srama i degradacije te navedena stanja vode k odbacivanju, diskriminaciji i patnji. Ponovna integracija u društvo najbitniji je element, ali predstavlja i veliku prepreku. American Psychiatric Association tvrdi da osobe koje imaju psihički poremećaj prije svega su ljudska bića, a to se stajalište može izgubiti ako se dijagnostička oznaka primjenjuje na čitavu osobu. Sama sadnja je čin nade, regeneracije i vjerovanje u snagu prirode. Suštinska točka ovog rada je spajanje, proces sadnje svojevrsna je metafora te predstavlja oživljavanje i transformaciju mjesta i zajednice.”

MARIANA BUCAT

ARTiST NOW

*performativna
šetnja*

Zgrada
Dalmacijavina

21/10/2024

Temelj za diskurzivni program jest rješenje koje je osvojilo prvu nagradu na Anketnom natječaju za izradu idejnog urbanističkog rješenja Gradskog projekta Istočna obala autorica Ivane Bakotić i Josipe Menegelo. U okviru prvonagrađenog rješenja bilo je predviđeno da se odavno napušteno Dalmacijavino, zaštićeno kulturno dobro, svojevrсни spomenik dalmatinskom težaku i radniku, rekonstruira u dalmatinski muzej suvremene umjetnosti.

Jedina namjena koja garantira očuvanje fenomenalnog prostornog koncepta koji je zamislio Stanko Fabris, arhitekt iz prve dalmatinske moderne lige, jest muzej suvremene umjetnosti, ili preciznije i lokalnije rečeno, *ARTiST NOW*¹. Split ima značajnu tradiciju izlaganja suvremene umjetnosti koju uglavnom održava Hrvatsko udruženje likovnih umjetnika Split, HULU, kao i značajnu vlastitu kreativnu industriju koju svake godine pomlađuje Umjetnička akademija, UMAS. Imajući u vidu ove dvije važne institucije, Dalmacijavino je Splitova nova konkretna šansa za stalni postav HULU-ovih članova, kao i za budućnost UMAS-ovih studenata.

Uoči diskurzivnog programa uz Dalmacijavino postavljen je jumbo plakat autora Ivana Milasa, koji prikazuje uredno zapadno pročelje zgrade obojano bojama ovogodišnjeg Salona. Obnova pročelja rješenje je iz prvonagrađenog rada koje je podrazumijevalo još i dogradnju garaže. Takva garaža imala bi dvojaku funkciju — osim parkiranja u vršnom opterećenju, ona bi bila podesna za povremeni postav.

Zainteresirani sudionici prošetali su oko zgrade, noseći slušalice s kojima su slušali vodiča i tako privremeno preuzeli ulogu turista u vlastitom gradu. Uspostavljena je zanimljiva paralela: kao što trenutni korisnici Dalmacijavina nemaju sigurno mjesto za stanovanje, tako i splitski umjetnici teško pronalaze prostore za rad, unatoč velikom broju praznih i napuštenih građevina kao što je ona Dalmacijavina.

1 Naziv je referenca na projekt splitskog HULU-a *ARTiST NOW* (2004.). Zamišljen bijenalo, kao događaj koji će se izmjenjivati sa Splitskim salonom, imao je intenciju da autorskom koncepcijom predstavi radove iz širega likovnoga kruga. Autorica koncepta i postava je kustosica i teoretičarka Dragica Čakić.

PAVLE MIJUCA

Bella Vista Split performans

Razred,
Dom mladih

28/09/2024

U performansu *Bella Vista Split* umjetnik Pavle Mijuca ulazi u ulogu investitora, predstavljajući svoju viziju izgradnje budućeg atraktivnog kompleksa na području na kojem se trenutno nalazi Dom mladih. Preuzimajući retoriku projekatata i investitora, u formi prezentacije, svojevrsne *press konferencije*, referira se na trendove u izgradnjama stambenih kompleksa koji u svojoj inherentnoj želji za profitom često uključuju samo prividnu brigu za građane i njihove potrebe, zanemaruju ili potpuno devaloriziraju kulturne sadržaje i devastiraju prirodni i urbani okoliš na kojem praktički metastaziraju.

Ovaj umjetnik i istraživač prostora, u svom radu bavi se propitkivanjem struktura moći iza prostornog planiranja i arhitekture. Svoj proces započinje istraživanjem problematike urbanističkog planiranja poput gentrifikacije, ilegalne gradnje i nereguliranog planiranja, koje provodi na internet portalima, građevinskim forumima i društvenim mrežama te analiziranjem prostornih planova. U predstavljanju rezultata svog istraživanja, služi se performansom i razvija likove ulazeći u ulogu turističkog vodiča, arhitekta ili istraživačkog novinara. Performanse upotpunjuje koristeći se objektima koje sam izrađuje, slažući motive koje balansira na granici stvarnosti i fikcije.

*Dakle vidite kako ti balkoni prate formu
valova, zapravo prate tu splitsku otmjenost,
jer su valovi otmjeni i mi smo
to zapravo htjeli postići
s ovim projektom.*

*Naravno tu su i kulturni sadržaji,
kao i sa svakim drugim našim projektima.
Od kulturnih sadržaja bih morao
izdvojiti teretanu, koja će biti javna.
Osim toga, naravno i restorane,
barove i kafiće.
To je onaj diverzitet
o kojem stalno
govorimo.*

*Dakle to je neki
epicentar života u
tom nekom urbanom šušuru. I mi smo
zapravo htjeli učiti kroz ovu prostornu
tradiciju i prevesti to u suvremenu
urbanu formu.*

*Radi se
o jednom suvremenom,
modernom kompleksu.
S najkvalitetnijim materijalima,
kao što vidite: fasada, kolorit, oblici,
forma, struktura,
apsolutno sve prati
mediteranski
teren.
Svaka ta jedinica mora biti ugodna za
život. Dakle da vi unutar tog urbanog
Splita ipak imate nekakvu komunikaciju
s prirodom, s morem i tako dalje. Ovo je
ipak projekt koji komunicira
izravno sa morem.*

UDRUGA KVART

Auris Elephanti

*umjetnička
intervencija u
javnom prostoru*

Papandopulova
ulica

21/09 —
15/11/2024

Nakon što su 2019. godine na istom mjestu zasadili krumpir, članovi udruge Kvar, koja dugi niz godina djeluje u splitskom kvartu Trstenik, u Papandopulovoj ulici, na maloj parceli usred asfalta i ispred samog prostora udruge (galerije Kvar) zasadili su raštiku. Jednostavna intervencija pokazuje način regeneracije urbanog okoliša, ali i njegove zajednice.

Raštika je dvogodišnja biljka otporna na mraz i druge prirodne nedaće, izuzetno bogata vitaminima. Radi se o autohtonoj sorti iz Dalmatinske zagore koja tamo ima dimenzije listova koje su kao uši u odrasloga slona, na koje podsjeća i po obliku. Ova umjetnička intervencija realizirana je kroz duži vremenski period — u kolovozu je zemlja obrađena i pripremljena za sadnju te su posađene sadnice raštike, koje su potom brižno zalijevane, a prva berba je obavljena u listopadu. Osim članova udruge, u procesu su mogli sudjelovati i susjedi, kao i svatko tko se želio uključiti. Drugo branje organizirano je u studenom, kada je raštika i podijeljena susjedima u vrećicama s logotipom *Auris Elephanti* (Slonovo uho) koji je izradila Karin Grenc.

NICK TOBIER

Red Crossing

umjetnička
akcija

Peristil

5/11/2024

Participativni umjetnički projekt u javnom prostoru, *Red Crossing*, uključuje pojedince i timove koji zajedničkim snagama podižu lebdeću crvenu stazu, pretvarajući tako poznate ulice i trgove u točke zajedništva i slavlja. Poput timskih igara, *Red Crossing* uspijeva kad svaka grupa razvije vlastite dinamike i kolektivnim naporom omogućiti zajedničko kretanje. Kao i u drugoj timskoj igri popularnoj u Splitu, piciginu, cilj je zajedničkim grupnim radom omogućiti zadržavanje (lopte, u ovom slučaju crvene staze) u zraku. *Red Crossing* transformira ulogu publike od gledatelja do sudionika i preispituje ulogu koju centar grada može imati za svoje građane, kao zona dobrodošlice i uključivanja, ili pak isključivanja.

Proučavajući društvene dinamike koje se odvijaju putem interneta, Brett Rolfe uvodi ideju *inovativnih rasadnika* (Rolfe, 2005.) — malih i specijaliziranih pionirskih zajednica koje djeluju s ciljem iskorištavanja svih mogućnosti tog medija (primjerice, mrežni napadi i tzv. *mail bombing*). Kako bi pokazao učinak umjetničkih praksi na kolektivno djelovanje u stvarnom životu, *Red Crossing* pokušava artikulirati koncept sličan metafori rasadnika. Pokazuje također kako uz pomoć nešto materijala i ljudi dobre volje ovakve akcije mogu postati vidljive, pozitivne, snažne i transformativne. U Splitu se spomenuti koncept veže na raspravu o raseljavanju uzrokovanom masovnim turizmom, na odnos lokalnog stanovništva i turista, kao i na efekt rastućih cijena. Uzastopnim preoblikovanjem i titranjem površine crvene staze, kolektivna akcija *Red Crossing* podsjeća da samo ako djelujemo kao zajednica možemo ići naprijed kao društvo.

Ovaj projekt stupa u dijalog s umjetničkim intervencijama u Splitu, posebice s Crvenim Peristilom iz 1968. (Dulčić, Čaleta, Dodig Trokut, Sumić, Đapić, Kogej, Blažević i Dokić), nakon kojeg su uslijedile akcije Zeleni Peristil (Ante Kuštre, 1988.), Crni Peristil (Igor Grubić, 1998.), Torcidin Žuti Peristil 2009. godine itd. Sve su spomenute intervencije koristile metodu transformacije značajnog društveno-povijesnog prostora za artikulaciju određenog stava, protesta ili poruke.

Red Crossing zajednički je umjetnički projekt Rolanda Grafa i Nicka Tobiera koji je prvi put predstavljen na Praškom kvadrantenalu 2019., a zatim na Festivalu dizajna u Winnipegu (2019.), u Muzeju tekstila i industrije u Augsburgu u Njemačkoj (2021.) te u Somerset House u Londonu na izdanju festivala eksperimentalnog dizajna igara Now Play This 2022. godine. U svibnju 2024. izveden je ispred Hrvatskog doma u Splitu u sklopu 50. obljetnice Umjetničke akademije u Splitu.

NELI RUŽIĆ

Prekasno je za odustajanje *umjetnička intervencija*

Dom mladih

15/11/2024

Umjetnička intervencija koju čini svjetlosni natpis od četiri riječi *Prekasno je za odustajanje* poziva na ustrajnost, unosi rubni optimizam i nadu u vremenski procjep i prostorni kontekst upisujući se istovremeno u osobno i društveno, specifično i opće. Porozna na vremenski i prostorni kontekst, sintagma odjekuje na nepredvidive načine u javnom prostoru.

Fokus ovogodišnjeg Salona koji je započeo u rujnu otvorenjem skupne izložbe u galerijskom prostoru u Domu mladih bio je suočavanje s brojnim problemima od društveno političkih do onih ekoloških, pa i urbanističkih, vođen idejom kustosice Jasmine Šarić da predstavi radove koji ne samo oslikavaju i/ili kritiziraju trenutno stanje, već i nude rješenja s određenom dozom poetičnog pristupa – bila ona realna, idejna, pa čak i utopijska. Tema regeneracije i nagona za obnovom poslužila je kao poziv na promišljanje nekih drugačijih sadašnjosti i (bliskih) budućnosti. U intervenciji Neli Ružić *Prekasno je za odustajanje*, urgencija se može iščitati u odnosu na čitav niz spomenutih problematika, podsjećajući nas da smo odgovorni za svijet oko nas. U kontekstu 42. Splitskog salona, rad Neli Ružić označava poziv i poticaj na djelovanje — nudeći nadu da ono što radimo i za što se borimo, u konačnici, možda – ima smisla.

Inicijalna lokacija ove umjetničke intervencije *Prekasno je za odustajanje* bila je fasada Željezničkog kolodvora u Zagrebu u organizaciji i produkciji Umjetničkog paviljona. Hrabrila je putnike, migrante, izbjeglice, kao i brojne druge građane koji su se u njoj prepoznavali. Nakon pročelja Muzeja moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci, gdje se mogla vidjeti sve do 6. studenog ove godine, izmjestit će se na novu splitsku lokaciju — Dom mladih.

Uslijed brojnih nesigurnosti vremena u kojem živimo rad Neli Ružić *Prekasno je za odustajanje* istovremeno može odražavati i osobno i kolektivno iskustvo, ali uvijek čini snažnu kontekstualnu cjelinu s mjestom postavljanja. Sintagma na fasadi zgrade nastoji osnažiti sve stanare Doma i ukazati na ustrajnost i zajedništvo. Po riječima same umjetnice „namjera rada je bila unijeti poetsku dimenziju u svakodnevicu, stvoriti prostor bliskosti i brige.“

Svjetleći natpis izokreće vremenske kategorije dovodeći u vezu nepredvidive spone prošlog i budućeg, povezujući različite trenutke povijesti i budućnosti Doma. Zaziva snagu solidarnosti u nesigurnom, iscrpljujućem vremenu koje dijelimo i koje nagriza spone zajednice. Svjetli ponajviše prema budućnosti nezavisne scene. *Prekasno je za odustajanje* upućuje na promjene, na kraj jednog vremena, ali i na odgovornost prema generacijama koje dolaze.

BIOGRAFIJE AUTORA
I AUTORICA

IRENA BAKIĆ

Irena Bakić (1989., Zagreb) studira arhitekturu u Zagrebu i Helsinkiju. Diplomirala u Zagrebu 2015. projektom Revitalizacija opskrbnog centra Zapruđa, koji je nagrađen na 56. zagrebačkom salonu arhitekture. Od 2013. kontinuirano sudjeluje na arhitektonskim natječajima i izlaže na skupnim izložbama, samostalno i s raznim suradnicima. Sa Sonjom Halapir od 2016. djeluje pod nazivom antika. Bavi se arhitekturom, ilustracijom i slastičarstvom.

MARIJA BEBIĆ

Rođena je 2000. godine u Metkoviću. Završila je Školu likovnih umjetnosti u Splitu, 2018. godine, smjer grafički dizajner. Diplomirala je na studiju odsjeka za slikarstvo na Umjetničkoj akademiji u Splitu u klasi docenta Vedrana Perkova, 2023. godine. Realizirala je dvije samostalne te sudjelovala u nekoliko skupnih izložbi.

MILAN BRKIĆ

Milan Brkić rođen je 1. 1. 1954. u Gospiću. Izlagao na nizu samostalnih i skupnih izložbi. Dobitnik velike nagrade Splitskog salona 2011. Jedan je od osnivača udruge Adria Art Annale, GAP i udruge Kvar. Među samostalnim izložbama ističu se one u Splitu u galerijama Studio 21 i MKC, Caffe Jazz Split "Brkić brži od zvižduka". Od skupnih izložbi ističu se Adria Art Annale (izlaže redovno od 2001.), 90. anale Poreč, Anti spomenik Nikola Tesla u galeriji Nova.

MARIANA BUCAT

Mariana Bucat od 2007. godine, kada je diplomirala na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu, ponovno stanuje u Splitu, a radi kao arhitektica uglavnom po Dalmaciji. Partnerica je u Arhitektonskom kolektivu, praksi od ukupno +/- 5 ljudi koji već skoro petnaest godina više ili manje uspješno odolije-

vaju kaosu koji ih okružuje. U slobodno vrijeme bavi se obranom i zaštitom prostora od raznovrsnih špekulanata. Takav hobby ju je doveo u HULU. Aktivna je članica Građanske inicijative Split i Udruge za istraživanje urbanističke teorije i prakse Inova. Trenutno pohađa Democracy Institute Leadership Academy na CEU-u.

IVANA FILIP

Ivana Filip je hrvatska umjetnica i aktivistica čiji je rad obilježen istraživanjem odnosa između ljudi i drugih živih bića te spajanjem različitih disciplina i medija. Magistrirala je ekonomiju na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, umjetnost na odjelu Master Performing Public Space na Fontys School of Fine and Performing Arts u Tilburgu, Nizozemskoj te diplomirala na odjelu Moving Image na akademiji Gerrit Rietveld Academie u Amsterdamu, Nizozemskoj.

MIHAEL FRANČIĆ

Mihael Frančić (1998., Split) završio je Školu likovnih umjetnosti u Splitu 2017. godine, smjer slikarski dizajner. Diplomirao je kao magistar diplomskog studija Odsjeka za slikarstvo na Umjetničkoj akademiji u Splitu 2023. godine, u klasi redovnih profesora u trajnom zvanju Viktora Popovića i Neli Ružić. Realizirao je nekoliko samostalnih izložbi — Premijere 77 u Loggia / Centar za kulturu (2020.) te "De—Generation" u Galeriji Škola u Splitu (2022.), "Obezglavljenost" u Klubu Zona u Splitu (2022.), četiri izložbe pod nazivom "Ennui" u galerijama Galum, Kortil, Šira i Waldinger (2022. i 2023.) i "Carstvo" u galeriji KVART u Splitu (2024). Sudjelovao je na grupnim studentskim izložbama Novi Horizonti u Galeriji Ružić, Slavonski Brod (2020.), u grupnoj izložbi Rad, tekst, kontekst (jer greška je dio svijesti) u Zavodu za znanstveni i umjetnički rad u Splitu i u Galeriji SC, Zagreb (2021./2022.), u studentskoj izložbi "Southwest-

Northeast" u galeriji Kuva / Tila na Umjetničkoj akademiji u Helsinkiju, Finskoj (2022.), na skupnoj izložbi "SA—STA—VI, NA—STA—VI, RA—STA—VI" u Galeriji umjetnina Split (2023.) i na izložbi Slikarstvo i mogućnosti slike: generacija 2023. u Sveučilišnoj galeriji Split (2024.).

IVA JELINČIĆ

Rođena u Zagrebu gdje završava OŠ Josip Račić i Klasičnu gimnaziju; studij arhitekture započela u Zagrebu i nastavila u Ljubljani nakon kratkog boravka u Berlinu. Diplomirala u Zagrebu gdje sada živi i radi nakon dvogodišnjeg angažmana u Prištini. Uz arhitekturu, bavi se dizajnom, fotografijom, ilustracijom i pisanjem. Najvećim uspjesima u struci smatra višemjesečni boravak na gradilištima UNOPS—a Merdare i Mutivoda IBM Kosovo Projecta 2018. i osvojeno prvo mjesto s Mirnom Udovčić i Irenom Bakić na Europan 15 natječaju 2019. godine. Najsvježije umjetničko ostvarenje je suradnja i kreativni rad na muralu „Endless mornings“ koji je realizirao Lonac u Danskoj 2021. godine.

KRATER/TRAJNA

Pod vodstvom dizajnera i arhitekata Gaje Mežnarić Osole, Andreja Koruze i Danice Sretenović, Trajna je slovenska kulturna udruga posvećena razvoju eko—socijalnih pristupa u upravljanju i zaštiti urbane prirode suočene s klimatskim promjenama i krizom bioraznolikosti. Trajna je pionir inovativnih strategija za upravljanje invazivnim vrstama, lansirala je brend »Notweed paper« od biljke japanski dvornik te je 2020. pokrenula kreativni laboratorij Krater u Ljubljani, s ciljem obnove i održavanja pionirskog ekosustava na 18.000 m² napuštenog gradilišta. Krater je 2022. bio finalist nagrade New European Bauhaus, a 2023. je primio prestižnu Plečnikovu nagradu za javni prostor.

NIKOLINA KUZMIĆ

Nikolina Kuzmić studirala je na Umjetničkoj akademiji u Splitu. Preddiplomski studij završila je 2016. godine u klasi prof. Deana Jokanovića Toumina. Na diplomskom studiju diplomirala je 2019. godine u klasi prof. Nine Ivančić. Pohađala je Art, Science and Health Master of Arts – Online Pilot Course 2022. godine. Finalistica je Nagrade Radoslav Putar 2024. godine. Njezin umjetnički rad karakteriziraju naizgled nepovezane tematike koje crpe inspiraciju i interese iz polja prirodnih znanosti i bave se pitanjima odnosa umjetnosti i znanosti, odnosa čovjeka sa smrću i bolesti, odnosima društva prema pitanjima memorije (kolektivne i osobne) i arhiviranja, pitanjima tijela i tjelesnosti kao i vremena koje za sobom sve povlači i briše. Važan element i nit koja povezuje njezino stvaralaštvo jest živo fizičko tijelo.

GLORIJA LIZDE

Glorija Lizde (1991., Split) završila je preddiplomski studij filma i videa pri Umjetničkoj akademiji u Splitu te diplomski studij fotografije pri

Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu. U svom umjetničkom radu istražuje teme obiteljskih odnosa, traume, genetskog naslijeđa i sjećanja koristeći dokumentarnu i insceniranu fotografiju. Ostvarila je nekoliko samostalnih izložbi te sudjelovala na brojnim skupnim izložbama u Hrvatskoj i inozemstvu od kojih izdvaja O21 OSTRALE Biennale, Residency Unlimited New York, Robert Capa Contemporary Photography Center, QUAD Gallery, Benaki Museum, 57. Zagrebački salon, The Bridge and Tunnel Gallery New York, Rasvijetljena soba — ženska fotografska praksa u Hrvatskoj... Nominirana je za World Press Photo Joop Swart Masterclass 2020 te je jedna od izabranih fotografkinja u međunarodnom programu za nadolazeće umjetnike Parallel — European Photo Based Platform 2018. i 2021. g. Dobitnica je stipendije i rezidencije Dr. Éva Kahán Foundation za 2022. godinu. te dobitnica Nagrade Radoslav Putar 2022. za najboljeg mladog umjetnika.

DR. ROSS DJ MCLENNAN

Dr. Ross DJ McLennan australski je skladatelj, dizajner zvuka, istraživač, edukator, filmaš, dizajner igara, tekstopisac i glazbenik. Profesionalna praksa uključuje dizajn zvuka, glazbenu produkciju, snimanje filmova, poeziju, pisanje pjesama i tekstova, glazbene izvedbe, elektroničku glazbu, operu, simfoniju i medijski rad za film, televiziju, igre, kazalište i koncertnu pozornicu. Publikacije uključuju istraživanja o prirodi kreativnosti, glazbi i emocijama, poetskoj formi, filmskoj glazbi, zvuku igre i transformacijskom učenju unutar digitalnog dizajna i kreativnih industrija. Ross se školovao na Glazbenom konzervatoriju Queenslanda, Sveučilištu Queensland i Sveučilištu Cambridge.

TONI MEŠTROVIĆ

Toni Meštrović, rođen 1973. u Splitu, je multimedijski umjetnik koji najčešće djeluje u formi video i zvučnih instalacija. Diplomirao je 1999. na Odsjeku za grafiku Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu gdje se bavio grafikom, skulpturom i instalacijom. Zbog interesa za elektroničke audiovizualne medije 1997. studira Video/Digital Imaging u klasi prof. Valie Export na International Sommerakademie für Bildende Kunst u Salzburgu. 2004. završio je dvogodišnji poslijediplomski studij Medienkunst kod prof. David Larchera i prof. Anthony Moorea na Kunsthochschule für Medien, Köln gdje istražuje u videu, zvuku i video/zvučnim instalacijama osobnu percepciju mora i otoka uz koji je odrastao. Svojim povratkom u Hrvatsku 2004. godine nastavlja svoje umjetničko istraživanje u kojem se tematski bavi kulturnim naslijeđem, identitetom, te tranzicijskim promjenama na prostoru Dalmacije. Neke od kontinuiranih preokupacija Meštrovićeva rada su asimilacija linearnog i cikličnog vremena, dokidanje naracije na koju smo naviknuli te tema promjene, u širokom rasponu, od bilježenja isparavanja vode u close circuit video instalaciji, do komentara društvenog konteksta. Od 1992. aktivno sudjeluje na skupnim i samostalnim izložbama te video

festivalima u Hrvatskoj i inozemstvu. Dobitnik je više stipendija i nagrada, poput nagrade za mladog umjetnika Hrvatskog društva likovnih umjetnika u Zagrebu 2007., i druge nagrade na izložbi T—HTnagrada@MSU.hr 2013. godine. Živi i stvara u Rijeci i Kaštelima, a predaje u zvanju redovitog profesora na Odsjeku za film i video Umjetničke akademije Sveučilišta u Splitu.

GAJA MEŽNARIĆ OSOLE

Gaja Mežnarić Osole (1984.) je eko-socijalna dizajnerica i suosnivačica udruge Trajna, posvećena pravednosti urbanog krajolika kroz kolektivno bavljenje divljim ekologijama i 'invazivnim' biljkama. Gaja supokreće ekonomije zajednice, urgentne pedagogije, situirano kulturno programiranje i kreativna istraživanja za ponovno povezivanje ljudskih zajednica i zajednica "više od ljudi", među vrstama, rodovima, profesijama i mjestima. Od 2020. Gaja djeluje kao čuvar Kratera, bivšeg gradilišta od 18.000 m² pretvorenog u pionirski ekosustav i mobilnu proizvodnu lokaciju u Ljubljani, sada pod prijetnjom Palače pravde koja tek treba biti izgrađena.

PAVLE MIJUCA

Pavle Mijuca (*1999.) umjetnik je i istraživač prostora. U svom radu bavi se propitkivanjem struktura moći iza prostornog planiranja i arhitekture. Svoj proces započinje istraživanjem problematike urbanističkog planiranja poput gentrifikacije, ilegalne gradnje i nereguliranog planiranja, koje provodi na internet portalima, građevinskim forumima i društvenim mrežama te analiziranjem prostornih planova. U predstavljanju rezultata svog istraživanja, služi se performansom i razvija likove ulazeći u ulogu turističkog vodiča, arhitekta ili istraživačkog novinara. Performanse upotunjuje koristeći se objektima koje sam izrađuje, slažući motive koje balansira na granici stvarnosti i fikcije. Diplomirao je likovnu umjetnost na Sveučilištu za umjetnost u Zurichu (ZHdK). Za svoj diplomski projekt "Full of New Beginnings" dobio je Bachelor Grant Award. 2024. magistrirao je arhitekturu interijera na Studio for Immediate Spaces na Institutu Sandberg u Amsterdamu.

IVANA PAPIĆ

Ivana Papić (r. 1987.) je multimedijalna umjetnica iz Splita koja živi i radi u Berlinu. Magistrirala je restauraciju na UMAS—u 2011. godine, a 2022. godine je diplomirala na magistarskom studiju na Institutu Art in Context na Universität der Künste Berlin. Koristeći fotografiju, video, zvuk i objekte, Papić gradi slojevite poetične instalacije dizajnirane da publiku potaknu na interakciju. Od 2021. njen umjetničko—istraživački rad je usmjeren na invazivne biljke, s fokusom na pajasen (*Ailanthus altissima*). Kroz tekući projekt "Divlji orah", Papić ispituje suvremeno značenje pojmova identiteta i pripadnosti te kompleksne međuodnose između ljudi, prirode i tehnologije. Izlagala je na samostalnim i grupnim izložbama u Hrvatskoj, Srbiji, Njemačkoj i Peruu. Dobitnica je glavne nagrade 21. Festivala

prvih na temu "(Ne)vidljive žene" u Zagrebu 2023. godine te Culture Moves Europe stipendije Goethe Instituta za umjetničku rezidenciju u Krateru u Ljubljani u 2024.

GAJA PEGAN NAHTIGAL

Gaja Pegan Nahtigal (r. 1996.) je transdisciplinarna dizajnerica, edukatorica i sakupljačica (forager) iz Ljubljane. Inspiraciju crpi iz svijeta prirode, njenog rasta i propadanja te otpornog korova i urbanih, spontanih ekosustava. Tijekom studija na Design Academy Eindhoven odradila je jednogodišnju praksu (2021.—2022.) u Krater kolektivu i od tada s njima surađuje.

MARINA RAJŠIĆ

Marina Rajšić (1995., Rijeka) umjetnica je i dizajnerica vizualnih komunikacija. Diplomirala je Vizualne komunikacije i grafički dizajn na Akademiji primijenjenih umjetnosti u Rijeci 2019. godine. U prosincu 2018. objavljuje umjetničku knjigu naziva Umjetnost lijepog, za koju je nagrađena Rektorovom nagradom Sveučilišta u Rijeci. Finalistica je nagrade Radoslav Putar 2022., koja je dio međunarodne mreže YVAA — Young Visual Artists Awards, te dobitnica 2. Nagrade Ivan Kožarić (2022.), koju dodjeljuje MSU i Grad Zagreb. Primila je Nagradu ULUPUH—a za najbolju mladu umjetnicu u 2023. godini. Njezini se radovi nalaze u javnim zbirkama MSU Zagreb, MMSU Rijeka i MSUI Pula. Članica je Hrvatske zajednice samostalnih umjetnika i Hrvatske udruge likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti. Od 2015. izlaže na samostalnim izložbama (izbor: Print Screen, Galerija Filodrammatica Rijeka — Drugo more, 2021., Galerija VN, Zagreb, 2024.; Čestice lipe, Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka, 2021.) i skupnim izložbama (izbor: Nagrada Radoslav Putar finale, Salon Galić, Split, 2022., XIV. Trijenale hrvatskog kiparstva, Meštrovićev paviljon (HDLU), Zagreb, 2022.; Kud plovi ovaj oblak?, MMSU Rijeka, 2023.; Salon mladih Situacija, Arheološki muzej, Zagreb, 2024.).

DORA RAMLJAK

Dora Ramljak istraživačica je krhke prirode materijala i društvenih predodžbi, pridajući važnost osjetilnoj percepciji svijeta. Transdisciplinarna umjetnica, školovana za fotografa i dizajnera, koja spaja i rekonstruira različite medije pozdravljajući sposobnost stvaranja multidisciplinarnih i otvorenih narativa. Demokratizacija i razmjena znanja je srž njezinog rada. Umjetnička praksa usmjerena je na oživljavanje projekata koji su preoblikovani i pod utjecajem različitih konteksta i protoka vremena. Socijalni rad, dugotrajno umjetničko/znanstveno istraživanje, kao i rad usmjeren na zajednicu omogućili su da osobnu praksu proširi izvan akademskih sfera.

ANA RATKOVIĆ SOBOTA

Ana Ratković Sobota (Zagreb, 1988.) je akademska slikarica i likovna pedagoginja. Diplomirala je 2013. na Nastavničkom odsjeku Akademije li-

kovnih umjetnosti u Zagrebu. Izlagala je na brojnim samostalnim i skupnim izložbama u zemlji i inozemstvu. Izdvajaju se samostalne izložbe u Galeriji Prsten Doma HDLU—a u Zagrebu (2024.), Studiju Moderne galerije Josip Račić (2022.), te izložba u Tokamachiju u Japanu (2018.). Od skupnih izložbi izdvajaju se 37. Salon mladih (2024.) i izložba u CSO Ada Ankara u Turskoj (2023.). Oslikala je zatvoreni odjel Ženske kaznionice u Požegi, Zatvor u Karlovcu i Odjel za transport pacijenata hitne pomoći KBC Rebro u Zagrebu. Članica je HZSU—a. Živi i radi u Zagrebu.

CLAIRE ROSSLYN WILSON

Claire Rosslyn Wilson je interdisciplinarna umjetnica, pjesnikinja i istraživačica sa sjedištem u Barceloni. Kroz svoju kreativnu praksu i istraživanje, Claire istražuje vezu između percepcije, kretanja u zajedničkim prostorima i istraživanja nepoznatog (i u smislu nepoznatih mjesta i kultura i nepoznatog više—od—ljudskog). Pod utjecajem intertekstualnih i prostornih pristupa, Claire razvija video radove koji istražuju detalje svakodnevnog i svjetovnog. Kombinira jezično, audio i prostorno razumijevanje mjesta, oslanjajući se na istraživanje materijalnosti, prostora i okoliša. Podrijetlom iz Naarma/Melbournea u Australiji i nakon što je neko vrijeme radila na Tajlandu i u Singapuru, Claire je posebno zainteresirana za to kako kreativna praksa može biti ulazna točka u istraživanje nepoznatog na otvoren i znatiželjan način.

NELI RUŽIĆ

Neli Ružić je multimedijalna umjetnica koja istražuje percepciju vremena i različite aspekte temporalnosti u odnosu na povijesne narative, preklapanje osobnog i kolektivnog sjećanja i migracije. U svojoj umjetničkoj praksi koristi različite medije i forme poput intervencija u javnom prostoru, objekata, instalacija, audio i video instalacija. Imala je veliki broj samostalnih izložbi i sudjelovala na brojnim izložbama i festivalima u Hrvatskoj, Europi, SAD—u i Latinskoj Americi. Dobila je niz nagrada i stipendija među kojima: godišnja nagrada "Slobodne Dalmacije" za umjetnost "Jure Kaštelan" (2024.), druga nagrada T—HTnagrada@msu.hr, MSU, Zagreb (2016.), stipendija Conacyt, Meksiko (2012.—2013.); stipendija ArtsLink (1996.) za rezidenciju u Headlands Center for the Arts, Sausalito, SAD. Njeni radovi se nalaze u kolekcijama Galerije umjetnina u Splitu, MMSU Rijeka, MSU Zagreb, Galerije Marino Cettina u Umagu, Canal Mediateca Caixa Forum, Barcelona. Diplomirala je slikarstvo na Fakultetu primijenjenih umjetnosti u Beogradu i magistrirala na Facultad de Artes, UAEM, Meksiko. Krajem devedesetih godina odlazi u Meksiko City gdje od 2003. do 2012. godine predaje na ENPEG La Esmeralda, Centro Nacional de las Artes. Od 2013. predaje u Školi likovnih umjetnosti u Splitu gdje 2014. osmišljava koncept i program Galerije Škola koju vodi do 2018. godine. Redovita je profesorica na Slikarskom odsjeku Umjetničke akademije Sveučilišta u Splitu. Uz umjetničke

i obrazovne, povremeno se bavi i kustoskim praksama, između ostalog je 2020. godine bila kustosica Almissa Open Art Festivala u Omišu s temom Hitnost/Emergency. Članica je Hrvatske udruge likovnih umjetnika Split. Živi i radi u Splitu.

LANA STOJIĆEVIĆ

Lana Stojićević (1989., Šibenik) je vizualna umjetnica koja djeluje u području umjetničkog istraživanja. Performativnim i insceniranim serijama fotografija, kostimima i arhitektonskim maketama istražuje teme poput divlje gradnje, arhitektonskog i industrijskog nasljeđa, zagađenja okoliša, suvremenih neostilova, devastacije kulturne baštine i transformacije krajolika kao posljedice masovnog turizma. Diplomirala je 2012. na Odsjeku za slikarstvo Umjetničke akademije u Splitu. Od 2022. je zaposlena na Odsjeku za likovnu kulturu i likovnu umjetnost Umjetničke akademije u Splitu. Dobitnica je više strukovnih nagrada, među kojima su Nagrada Radoslav Putar (Institut za suvremenu umjetnost, 2021.), treća Nagrada Ivan Kožarić (Muzej suvremene umjetnosti, 2021.), nagrada Metro Imaging na izložbi New East Photo Prize (Fondacija Calvert 22, 2016.), godišnja nagrada za mlade umjetnike (Hrvatsko društvo likovnih umjetnika, 2015.).

BORIS ŠITUM

Boris Šitum rođen je 1966. godine u Cisti Provo. Od 1978. živi na splitskom Trsteniku. Član je Hrvatske udruge likovnih umjetnika u Splitu i predsjednik Udruge za suvremenu umjetnost KVART. Autor je niza javnih skulptura i prostornih instalacija: Moj komad neba, Jutro, Louisville Ridge, Fragile, Never more, Čuvaj se psa, Život je masovna pojava... Pokretač je projekta „Kalendar“ u Cisti Provo u sklopu kojeg je tijekom pet godina (2011.—2016.) izlagalo preko 50 hrvatskih i inozemnih suvremenih umjetnika. Dobitnik je niza nagrada i priznanja za svoj rad (37. Splitski salon, Tu smo 2 — MMSUI Pula, MMSU Rijeka...). Za skulpturu „Košulja od lišća“ dobio je Veliku nagradu Emanuel Vidović na 40. Splitskom salonu. U javnosti i stručnim krugovima zapažene su njegove akcije na polju izvedbene umjetnosti — performansu: 17, Match ball, Smrt je blizu, Situacija... Radovi su mu zastupljeni u fundusima institucija i privatnim zbirkama.

JOSIP ŠURLIN

Josip Šurlin (Split, 1993.) završio je Školu likovnih umjetnosti u Splitu 2012. godine. Godine 2012. upisuje Umjetničku akademiju Sveučilišta u Splitu, smjer slikarstvo. Studirao je u klasi prof. Gorkog Žuvele te, 2017. godine, diplomirao slikarstvo pod mentorstvom prof. Viktora Popovića i prof. Neli Ružić. Sudjelovao je na nekoliko skupnih izložbi i prezentirao radove na dvanaest samostalnih izložbi. Finalist je Nagrade Radoslav Putar, a na Prvom studentskom biennalu osvaja i pismeno priznanje za rad. Godine 2018. postaje članom Hrvatske udruge likovnih umjetnika

(HULU, Split). Od 2020. godine radi kao asistent na Umjetničkoj Akademiji Sveučilišta u Splitu, odsjeku za slikarstvo.

NICK TOBIER

Nick Tobier studirao je kiparstvo i pejzažnu arhitekturu, radio je u Storefront for Art & Architecture u New Yorku i kao dizajner u Odjelu za parkove i rekreaciju New Yorka / Odjelu Bronx i LandWorks studiju u Bostonu. Fokus Tobiera, kao umjetnika – dizajnera, leži u društvenom životu javnih mjesta koji podrazumijeva infrastrukturu, ali i događaje – od autobusnih stanica, do kuhinja i avenija u Detroitu, Tokiju, Torontu, San Franciscu. Njegovi su radovi izlagani u Smithsonianu, The Queens Museum, NY, The Mattress Factory, Pittsburghu i kao dio Praškog kvadrilenala 2019. godine.

VICE TOMASOVIĆ

Rođen 1986. godine u Splitu. Nakon završene opće gimnazije u Omišu, upisuje se na Umjetničku akademiju Sveučilišta u Splitu, smjer likovna kultura na kojoj diplomira 2009. godine. Od 2010. osnivač je i ravnatelj Almissa Open Air festivala suvremene umjetnosti u Omišu. Bivši je predsjednik Hrvatske udruge likovnih umjetnika u Splitu i voditelj izložbene djelatnosti u Salonu Galić (2015. – 2023.). Trenutno radi kao voditelj Botaničke zbirke u Klisu (Stella Mediterranea d.o.o.). Finalist je Nagrade Radoslav Putar 2024. godine. Sudjelovao je na velikom broju samostalnih i grupnih izložbi, umjetničkih festivala i manifestacija kao organizator, kustos, izlagač i izvođač.

MIRNA UDOVČIĆ

Rođena je 1990. u Zagrebu. Diplomirala je na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu pod mentorstvom prof. Tončija Žarnića. Njeni radovi nagrađeni su na 53., 56. i 58. zagrebačkom salonu. Radi u arhitektonskim uredima i sudjeluje na arhitektonskim natjecanjima od kojih se ističe European 15, 2019. godine (suradnja s Irenom Bakić i Ivom Jelinčić). Usporedno s arhitekturom, djeluje u području novih medija. Izlagala je na skupnim te na samostalnim izložbama u galeriji CEKAO i Wi—Fi galeriji siva) (zona). Teži arhitektonskom eksperimentu i osobnom vizualnom izrazu. Živi i radi u Zagrebu.

UDRUGA KVART

Udruga KVART jedna je od singularnih pojava na hrvatskoj umjetničkoj sceni, te rijedak primjer kolektiva likovnih umjetnika i susjeda, koji sustavno djeluju u varijabilnim formama već punih devetnaest godina. Smještanjem na gradskoj periferiji, kotaru Trstenik, dijelu šireg urbanističkog modernističkog projekta Splita 3, putem aktivnog dijaloga i uključivanjem lokalne zajednice, KVART uspijeva približiti suvremene umjetničke prakse onima do kojih rijetko dopiru, pritom ciljano podižući i razine svijesti o aktualnim društvenim pitanjima i temama. Kontinuirano djelovanje kroz godišnje skupne

izložbe, javne intervencije i društvene akcije rezultiralo je izložbenim prostorom nazvanim Galerija Kvart, u kojem se godišnji program aktivno provodi od 2021. godine. Udruga je prepoznata i od strane struke sudjelovanjem na izložbama: 50. Porečki anale, Poreč, 2010./kustos Slaven Tolj; Spajalica: KVART, MMSU, Rijeka, 2013./kustosice Ksenija Orelj i Sabina Salomon; Grad je mrtav, živio grad, ARL Dubrovnik, 2014., a prisutni su i na međunarodnoj sceni kroz referat dr.sc. Dalibora Prančevića izložen i objavljen unutar skupa i popratne publikacije *Peripheral Visions: Suburbs — Representation and Innovation*, 2011., Centre for Suburban Studies, Kingston University, UK.

PETAR VRANJKOVIĆ

Petar Vranjković (1997.) je transmedijski umjetnik i istraživač koji u umjetničkom radu koristi predmete iz arhiva, fotografiju, grafiku i dizajn. Zainteresiran je za propitivanje arhivskih narativa te formiranje sjećanja i ideja pripovijedanja kroz umjetničke i istraživačke prakse. Ima titulu magistra umjetnosti animacije i novih medija pri Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. Sudjelovao je u više grupnih izložbi, a od samostalnih se izdvajaju izložbe „Whānau“, Galerija Karas, Zagreb, 2019.; „Ich vermisste dich/ Das sind alles meine Freuden“, Galerija Spot, Zagreb, 2020.; „2002.“, Galerija Kocka, Split, 2020.; „Even the dirty things appear beautiful“, Galerija Miroslav Kraljević, Zagreb, 2022.; „Što ako crna rupa nije zapravo crna iznutra“, Zbirka Richter, 2023.

MARIETA VULIĆ

Marieta Vulić rođena je 1996. godine u Splitu. Diplomirala je slikarstvo 2022. godine na Umjetničkoj akademiji Sveučilišta u Splitu u klasi profesorice Nine Ivančić. Ostvarila je nekoliko samostalnih izložbi i više skupnih. Dobitnica je posebnog priznanja na 3. međunarodnom studentskom biennalu te je njen rad u kolekciji Erste banke, otkupljen u sklopu „Erste fragmenti 17“. Članica je HULU—a, od 2022. godine radi kao asistentica na Umjetničkoj akademiji u Splitu. 2023. godine upisuje doktorske studije na Fakultetu likovnih umetnosti u Beogradu, smjer novih medija.

BRUNO ŽGANJER ŠRAM

Bruno Žganjcer Šram rođen je 1999. godine u Zagrebu. Djeluje na području arhitekture, fotografije i ilustracije. Sudjelovao je u nekoliko grupnih izložbi u Hrvatskoj i inozemstvu, te je autor dvije samostalne izložbe. Također se bavi pismenim izražavanjem te je trenutno izvršni urednik studentskog regionalnog časopisa za umjetnost, dizajn i arhitekturu Tristotrojka.

IMPRESSUM

42. Splitski salon
Regeneracija
21/9 — 15/11/2024

Multimedijalni kulturni centar
/ Salon Galić / Dioklecijanovi
podrumi — Muzej grada Splita /
KBC Split / KVART / Dom mladih
/ Javni prostori / UMAS

Svi tekstovi u katalogu predstavljaju isključivo mišljenja, stajališta i zaključke autora te su njihovi privatni stavovi, koji ne odražavaju mišljenja, stavove i zaključke HULU-a Split.

ORGANIZACIJA
Hrvatska udruga likovnih umjetnika — Split
Obala hrvatskog narodnog preporoda 24/1
21000 Split
hulu@hulu-split.hr
www.hulu-split.hr

ZA ORGANIZATORA
Ana Bratić

KUSTOSICA
Jasmina Šarić

STRUČNA SURADNICA
Petra Šarin

TEHNIČKI POSTAV
Marin Renić, Slaven Bratković

LOGISTIKA
Moira Orlić, Ana Šećer Wilhelm, Ivor Igrec

IZDAVAČ
Hrvatska udruga likovnih umjetnika — Split

ZA IZDAVAČA
Ana Bratić

UREDNIČE
Jasmina Šarić
Petra Šarin

GRAFIČKO OBLIKOVANJE
Josipa Tadić

FOTOGRAFIJE
Žaklina Antonijević
IZUZEV Aljaž Plankl (str. 58.–59.);
Toni Marasović (str. 78.–79., 80.).
Slikovni i foto materijali na str. 19., 25.,
26., 27., 29., 48.–51., 70. (dolje) i 71.
su u vlasništvu umjetnika/ca.

TISAK
Sveučilišna tiskara, Zagreb

NAKLADA
200

ISBN
978-953-7740-28-3

